

ЗАКОН ЗА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА

(пречистен текст)

Сл. Весник на Р.Македонија бр. 38/91; У. суд - 73/92; 46/93 и 55/95 и пречистен текст - 17/97 од 10.04.1997 година

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се уредуваат правата од здравствената заштита на граѓаните, односите и правата од здравственото осигурување, постапката на користењето на здравствената заштита и системот и организацијата на здравствената заштита.

Член 2

Здравствената заштита ја сочинуваат мерките, активностите и постапките за зачувување и унапредување на здравјето и животната и работната средина, правата и обврските што се остваруваат во здравственото осигурување, како и мерките, активностите и постапките кои ги преземаат организациите од областа на здравството за зачувување и унапредување на здравјето на луѓето, спречување и сузбивање на заболувањата, повредите и другите нарушувања на здравјето, раното откривање на заболувањата и состојбите на здравјето, навремено и ефикасно лекување и рехабилитација со примена на стручно-медицински мерки, активности и постапки.

Член 3

Секој има право на заштита на здравјето.

Заради остварување на одредени права во случај на болест и повреда и други права од здравствената заштита утврдени со овој закон, врз начелата на заемност и солидарност, се установува задолжително здравствено осигурување.

За одделни видови и права од здравствената заштита се установува доброволно осигурување.

Член 4

Остварувањето на определени права на здравствена заштита утврдени со Уставот и со закон, утврдените потреби и интереси на општеството во областа на здравствената заштита и правата од здравственото осигурување, се врши во Фонд за здравствено осигурување кој е во состав на Министерството за здравство, со својство на правно лице.

Член 5

Средства за здравствена заштита се обезбедуваат со придонес од доходот, односно добивката на претпријатијата и другите организации (во

натамошниот текст: организации), од бруто-платите на работниците и работните луѓе, од Буџетот на Републиката, од средствата на организациите, од личните средства на граѓаните и од други извори.

Член 6

Здравствената дејност ја вршат организациите од областа на здравството (во натамошниот текст: здравствени организации).

Здравствена дејност, во согласност со овој закон, можат да вршат и други организации и здравствени работници самостојно со личен труд.

Член 7

Здравствената заштита се засновува врз единството на превентивните, дијагностичко-терапевтските и рехабилитационите мерки и врз начелата на достапност, рационалност и континуираност, како и врз современите и потврдените достигнувања на медицинските и други науки и на етиката на здравствените работници.

Член 8

Здравствена дејност можат да вршат само здравствени работници и здравствени соработници, кои ги исполнуваат условите утврдени со овој закон.

Член 9

Здравствената дејност е од посебен општествен интерес.

Член 10

Здравствената дејност подлежи на надзор над стручната работа.

II. ПРАВА ОД ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

1.Задолжително здравствено осигурување

Основна здравствена заштита

Член 11

Со задолжително здравствено осигурување врз начелата на заемност и солидарност, на осигурениците им се обезбедува право на основна здравствена заштита која опфаќа:

- 1) лекарски прегледи и други видови медицинска помош со цел за утврдување, следење и проверување на здравствената состојба;
- 2) преземање на стручно-медицински мерки, мерки и постапки за унапредување на здравствената состојба, односно спречување, сузбивање и рано откривање на болестите и другите нарушувања на здравјето;
- 3) укажување на итна медицинска помош;
- 4) лекување во ординација, односно во станот на корисникот;
- 5) здравствена заштита во врска со бременост и породувањето;

- 6) спроведување на превентивните, терапевтските и рехабилитационите мерки;
  - 7) превенција, лекување и санирање на болестите на устата и забите;
  - 8) лекови, помошни материјали кои служат за примена на лековите и санитарски материјал потребен за лекување според листата на лекови што ја утврдува Министерството за здравство;
  - 9) здравствено воспитување со систематска работа со здравото и болното население;
  - 10) испитување и утврдување на заболувањата, повредите и здравствената состојба на осигурениците во специјалистичко-консултативната здравствена заштита;
  - 11) спроведување на специјализирани дијагностички, терапевтски и рехабилитациони постапки;
  - 12) протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитарски справи и заботехнички средства, утврдени со општ акт на Министерството за здравство и
  - 13) испитување и утврдување на здравствената состојба, лекување, рехабилитација, нега, сместување и исхрана во болнички услови.
- Во основната здравствена заштита не спаѓаат здравствените услуги утврдени во членовите 31, 32 и 33 на овој закон.

Осигуреници

Член 12

Правата од основната здравствена заштита од членот 11 на овој закон се обезбедуваат на:

- 1) работниците во организациите, во органите на општината - Републиката, во Армијата на Република Македонија и во политичките и општествените организации и здруженија на граѓаните, членовите на задругите на кои работата во задругите им е единствено или главно занимање (во натамошниот текст: работниците во организациите);
- 2) работниците во работен однос кај граѓаните кои самостојно вршат дејност со личен труд, односно со личен труд и со средства во сопственост на граѓаните и кај граѓаните и граѓанските правни лица (во натамошниот текст: работници на работа кај работодавачи);
- 3) државјани на Република Македонија кои се во работен однос кај странски работодавачи или во служба во меѓународни мисии и организации, странски конзуларни претставништва или во лична служба на странски државјани на територијата на Републиката;
- 4) граѓаните кои се занимаваат со земјоделство, сточарство, живинарство, пчеларство или риболов како единствено или главно занимање (во натамошниот текст: земјоделци) и земјоделците кои своето земјиште го дало во закуп со надоместок, односно закупнина, ако не се осигурени по друга основа;
- 5) граѓаните кои вршат дејност со личен труд и со средства во сопственост на граѓаните и граѓаните кои со личен труд самостојно во вид на занимање вршат професионална дејност (во натамошниот текст: работни луѓе), ако дејноста ја вршат како единствено и главно занимање и ако за таа дејност

се регистрирани според прописите за вршење дејност со личен труд или други прописи, односно ако за вршење на дејноста добиле одобрение од надлежен орган;

6) писателите, ликовните, сценските, филмските, музичките и естрадни уметници, композиторите, преведувачите на научни литературни дела и други уметници кои според посебни прописи дејноста ја вршат како единствено и главно занимање;

7) продавачите на печат, носачите на багаж - членови на соодветни здруженија на носачите на багаж и верските службеници;

8) лицата кои како членови на соодветни спортски организации се занимаваат со спорт;

9) корисниците на пензии и корисниците на права на преквалификација или доквалификација и право на вработување според прописите на пензиското и инвалидското осигурување, додека примаат паричен надоместок според тие прописи, како и државјани на Република Македонија кои примаат пензија или инвалиднина од странски носител на осигурување додека престојуваат на територијата на Републиката;

10) лицата привремено невработени додека се пријавуваат кај организацијата надлежна за работите на вработувањето, ако немаат друга основа на осигурување;

11) лицата на школување, стручно оспособување и усовршување или постдипломски студии во земјата и странство, кои поради тоа го прекинале работниот однос, ако за тоа време примаат стипендија и лицата кои организацијата пред засновање на работен однос ќе ги упати како свои стипендисти на практична работа во друга организација заради стручно оспособување или усовршување;

12) учесниците во Народноослободителната војна и учесниците во Народноослободителното движење во Егејскиот дел на Македонија на кои својството на учесник им е признато според прописите за пензиското и инвалидското осигурување;

13) воените инвалиди и членовите на семејствата на паднатите борци во НОВ и на умрените учесници во НОВ и воени инвалиди според прописите за воените инвалиди;

14) лицата на кои им е признато својството на цивилен инвалид од војната врз основа на закон;

15) лицата корисници на основните права од социјалната заштита;

16) државјани на Република Македонија кои се во работен однос во странство ако не се задолжително осигурени кај странскиот носител на осигурување според законот на земјата во која се вработени, или според меѓународната спогодба, а имале живеалиште на територијата на Републиката непосредно пред засновањето на работниот однос во странство;

17) странски државјани и лицата без државјанство вработени на територијата на Републиката;

18) странски државјани и лицата без државјанство вработени во странски фирми кои изведуваат работи на територијата на Републиката, ако со меѓународен договор поинаку не е определено;

19) странските државјани за време на школување или стручно усовршување на територијата на Републиката, ако со меѓународен договор поинаку не е определено;

20) странските државјани, ако на територијата на Републиката се во служба на меѓународни организации, странски конзуларни и други претставништва или во лична служба на странски државјани кои уживаат дипломатски имунитет, ако со меѓународен договор поинаку не е определено;

21) лицата на издржување казна затвор, лицата кои се наоѓаат во притвор, ако не се осигурени по друга основа и малолетните лица кои се наоѓаат на извршување на воспитна мерка упатување во воспитно-поправен дом, односно установа и

22) членовите на семејството на осигуреник кој се наоѓа на задолжителна воена служба во АРМ за времето додека примаат материјално обезбедување, според посебни прописи.

Граѓаните кои не се опфатени со задолжително здравствено осигурување според став 1 на овој член, можат да пристапат кон задолжителното здравствено осигурување заради користење на правата на основна здравствена заштита од член 11 на овој закон.

Член 13

Осигурениците од членот 12 на овој закон по престанокот на својството врз основа на кое биле осигурени, можат да ги остваруваат само правата од здравственото осигурување чие користење го започнале пред престанокот на својството на осигуреник, освен правата на парични надоместоци и правото на протези, ортопедски и други помагала, помошни и санитетски справи и заботехнички средства.

Член 14

Правата од здравственото осигурување, во согласност со овој закон им се обезбедуваат на членовите на семејството на осигурениците од членот 12 став 1 точките од 1 до 21 и став 2 на овој закон.

Како членови на семејството, во смисла на овој закон, се сметаат: брачниот другар и децата родени во брак или вон брак, пасиноците, посвоените деца и децата земени на издржување.

Член 15

На членовите на семејството на осигурениците од членот 12 точките од 17 до 19 на овој закон им се обезбедуваат права од здравственото осигурување додека престојуваат на територијата на Републиката, а за времето додека престојуваат во земјата чии државјани се под услови на реципроцитет, ако е тоа предвидено со меѓународен договор.

Член 16

Децата од членот 14 став 2 на овој закон ги остваруваат правата од здравственото осигурување до навршување на 18 години возраст, а по тие години само ако се на школување, но најдоцна до навршување на 26 години.

Децата од членот 14 став 2 на овој закон можат да остваруваат права од здравственото осигурување и по навршување на 26 години возраст, ако:

- 1) го прекинале школувањето поради отслужување на воениот рок но најмногу до 27 години возраст, ако по отслужувањето на воениот рок го продолжат школувањето;
- 2) го прекинале школувањето поради болест и ако го продолжат школувањето, онолку време колку траел прекилот поради болест, но најмногу до 27 години возраст и
- 3) станат неспособни за самостоен живот и работа во смисла на прописите на пензиското и инвалидското осигурување, односно за социјалната заштита до 18 години возраст, односно додека се на школување, или ако станат неспособни за самостоен живот и работа по тие години, ако осигуреникот ги издржува - за сето време додека трае таквата неспособност.

Член 17

На граѓаните од Република Македонија кои не подлежат на осигурување според членовите од 12 до 16 на овој закон, врз основа на заемност и солидарност, им се обезбедува право на:

- 1) здравствена заштита на децата и младинците до 18 години возраст, учениците и студентите до крајот на школувањето, но најмногу до навршување на 26 односно 27 години возраст, како и на лицата над 65 години возраст;
- 2) здравствена заштита на жените во врска со бременоста, породувањето, леунството и контрацепцијата и
- 3) здравствена заштита во случај на заболување од: заразни болести, душевни болести, ревматска грозница и нејзини компликации, малигни заболувања, шеќерна болест, бубрежни заболувања што се третираат со хронична дијализа, прогресивни нервни и мускуларни заболувања, церебрална парализа, мултиплекс склероза, цистични фибрози, хемофилија, таласемија и на неа слични болести, епилепсија, алкохолизам и наркоманија.

Обемот и содржината на здравствената заштита на граѓаните од став 1 на овој член, како и начинот на спроведувањето го утврдува Собранието на Република Македонија.

Парични надоместоци

Член 18

Осигурениците можат да остварат право на парични надоместоци, ако ги исполнуваат следните услови:

- 1) здравственото осигурување да траело непрекинато најмалку шест месеци пред настанувањето на случајот за кој може да се оствари правото, освен во случаите на повреда на работа и професионално заболување;
- 2) придонесот за здравствено осигурување да е редовно уплатуван или со задоцнување до најмногу 60 дена и
- 3) ако оцената за привремената спреченост за работа ја дал избраниот лекар, односно лекарска комисија од член 25 на овој закон.

Надоместок на плата

Член 19

Осигурениците од членот 12 точките: 1, 2, 3, 5, 6 и 7 на овој закон имаат право на надоместок на плата за време на привремена спреченост за работа поради:

- 1) болест или повреда;
- 2) медицинско испитување;
- 3) доброволно давање на крв, ткиво или орган;
- 4) негување на болно дете до три години возраст;
- 5) изолираност заради спречување на зараза;
- 6) неопходно придружување на болно лице упатено на преглед при лекување во друго место;
- 7) негување на болен член на потесното семејство над три годишна возраст - до 30 дена и
- 8) неопходно придружување на болно дете до три годишна возраст додека е на болничко лекување - до 30 дена.

Надоместокот на платата од став 1 на овој член припаѓа од првиот ден на спреченост за работа и трае цело време додека трае спреченоста, а се исплатува за деновите за кои се остварува плата според прописите за работните односи.

Член 20

Осигурениците од членот 12 точка 4 на овој закон имаат право на надоместок на плата за време на привремена спреченост за работа во случај на доброволно давање на крв, ткиво и органи и изолираност заради спречување на зараза.

Висината на надоместокот од став 1 на овој член ја утврдува Министерството за здравство.

Член 21

Како основица за пресметување на надоместокот на плата за време на привремена спреченост за работа се зема просечниот износ на платата на кој е платен придонес за здравствено осигурување во последните три месеци пред настанувањето на случајот поради кој се стекнува правото на надоместокот, а за корисниците кои вршат дејност со личен труд, основицата на која е платен придонес за здравствено осигурување.

Во случај на повреда на работа и професионално заболување, ако корисникот во последните три месеци не остварил плата, односно нема утврдена основица за плаќање на средства за здравствена заштита, основицата за надоместок на плата ќе му се утврди од аконтацијата на платата утврдена со општ акт на организацијата во која е вработен, односно од аконтацијата на основицата според која плаќа средства за здравствена заштита.

Член 22

Ако привремената спреченост за работа траела подолго од 30 дена, основицата за надоместокот на платата се усогласува со движењето на платата во организацијата во месецот за кој се исплатува надоместокот во однос на платата остварена во тримесечниот период кој е земен при утврдувањето на основицата на надоместокот на платата, односно со движењето на основицата за плаќање на средства за здравствена заштита. Надоместокот на платата усогласен според ставот 1 на овој член не може да изнесува повеќе од платата што би го остварил со работа.

Член 23

Надоместокот на платата за време на привремената спреченост за работа се определува најмалку во висина од 70% од основицата за надоместокот на платата, но не помалку од 70% од износот на најниската плата утврдена со колективен договор.

Надоместокот на платата за време на привремената спреченост за работа предизвикана со повреда на работа, професионална болест, за време давање на крв, ткиво или орган изнесува 100% од основицата на надоместокот.

Надоместокот на платата за првите 60 дена спреченост за работа го утврдува и исплатува организацијата, односно работодавачот од своите средства, а над 60 дена Фондот за здравствено осигурување.

Член 24

Надоместокот на платата се исплатува од средствата на Фондот за здравствено осигурување од првиот ден на привремената спреченост за работа поради нега на болно дете до три години возраст и доброволно давање на крв, ткиво или орган.

Надоместокот на платата се исплатува од средствата на Фондот за здравствено осигурување од првиот ден на привремената спреченост за работа и за осигурениците земјоделци во случаите од членот 20 на овој закон.

Ако доброволен дарител на крв не оствари надоместок на платата во организацијата во која е вработен, за отсуството од работа поради доброволно дарување крв, може да бара тоа право да го оствари на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување.

Член 25

Оцена за привремена спреченост за работа за првите 15 дена дава лекарот кој го избрал осигуреникот, а од 16 до 60 дена и над 60 дена по предлог на избраниот лекар од примарната здравствена заштита даваат првостепените лекарски комисији при Фондот за здравствено осигурување формирани од министерот за здравство.

Министерството за здравство формира второстепени лекарски комисији.

Составот, надлежноста и начинот на работа на комисиите од ставовите 1 и 2 на овој член се утврдува со општ акт на Министерството за здравство.

Член 26

Ако лекарот што дал оценка за привремена спреченост за работа оцени дека според состојбата на здравјето на осигуреникот спреченоста за работа ќе трае подолго од 15 дена, должен е веднаш да го упати болниот на преглед до надлежната лекарска комисија.

Член 27

Во случај на подолго траење на привремената спреченост за работа, лекарската комисија од членот 25 став 1 на овој закон го упатува осигуреникот до надлежниот орган за оценување на работната способност, според прописите за пензиското и инвалидското осигурување.

Во случаите од ставот 1 на овој член осигуреникот има право на надоместок на платата од средствата на Фондот за здравствено осигурување до денот на утврдувањето на инвалидноста, но најмногу 60 дена од денот на упатувањето.

Член 28

Осигуреникот не може да оствари, односно ќе се запре исплата на надоместокот на платата за време на привремената спреченост за работа ако:

- 1) неоправдано не се јави на определен лекарски или комисиски преглед;
- 2) за време на привремената спреченост за работа остварува плата и
- 3) неоправдано не се подложи на определено лекување, освен ако за тоа е потребна посебна согласност предвидена со овој закон или други прописи, додека не постапи по дадените налози.

Надоместок на патните и дневните трошоци

Член 29

Осигурениците и членовите на нивните семејства имаат право на надоместок на патните и дневните трошоци, ако се упатени да користат здравствени услуги надвор од Републиката, под услови и во висина утврдени со општ акт на Министерството за здравство.

По исклучок од став 1 на овој член, осигурениците и членовите на нивните семејства имаат право на надоместок на патните трошоци ако се упатени да користат здравствени услуги во врска со дијализа и вежби за рехабилитација на видот, слухот и говорот надвор од местото на живеење, а кои се спроведуваат амбулантски.

2. Дополнително задолжително осигурување

Член 30

Здравствена заштита во случај на повреда на работа и професионално заболување со задолжително дополнително здравствено осигурување во Фондот за здравствено осигурување им се обезбедува на осигурениците од членот 12 точките од 1 до 8, 11, 17 и 18 на овој закон.

Со дополнително задолжително осигурување во Фондот за здравствено осигурување се обезбедува здравствена заштита за случај на болест и повреда:

- 1) на осигурениците неземјоделци сопственици на земјоделско земјиште поради дополнително вршење на земјоделска дејност;
- 2) на осигурениците од членот 12 на овој закон поради вршење на дополнителна дејност според прописите за самостојно вршење на дејност со личен труд и
- 3) на осигурениците од членот 12 на овој закон кои освен себе осигуруваат повеќе од четири члена на семејството.

3. Доброволно осигурување

Член 31

Граѓаните за себе и за членовите на своите семејства, односно организациите за своите работници, можат да се осигураат со доброволно здравствено осигурување во Фондот за здравствено осигурување или по друга осигурителна организација заради остварување на:

- 1) естетски операции кои не се медицински индицирани;
- 2) користење на повисоко ниво на здравствена заштита или користење на повисок комфорт при користењето на здравствената заштита, по нивно барање кога тоа е над стандардите утврдени од Министерството за здравство;
- 3) бањско - климатско лекување;
- 4) лекови, протези, ортопедски справи и помагала кои не можат да се препишуваат на рецепт на товар на Фондот за здравствено осигурување и
- 5) други здравствени услуги кои не се предвидени во задолжителното здравствено осигурување.

Министерството за здравство, односно осигурителната организација поблиску ги уредува условите и начинот на спроведувањето на доброволното осигурување.

4. Здравствени услуги кои се плаќаат со лични средства

Член 32

Граѓаните користат здравствена заштита со плаќање на услугите со лични средства во здравствената организација за:

- 1) сите здравствени услуги доколку не се опфатени во задолжителното здравствено осигурување, а осигурениците за услугите во специјалистичко-консултативната и болничката здравствена заштита кои ги користат без упат од избраниот лекар, освен кога е во прашање итен медицински случај;
- 2) услугите од членот 31 став 1 на овој закон ако не е установено доброволно осигурување;
- 3) прекинување на бременост до трето новородено дете, ако не е медицински индицирано;
- 4) трошоците за лекување кои се последица на непридржување на упатства од лекарот;

- 5) услугите за издавање на лекарски уверенија за возачка дозвола, за утврдување на општата работна способност, за остварување на оштетни побарувања и слично;
- 6) трошоците за набавка на нови протетски и ортопедски справи, очила и други помагала пред утврдениот рок, доколку состојбата не е променета или се оштетени или загубени;
- 7) трошоците за здравствени услуги во врска со отрезнување и лекување од акутна алкохолизирана состојба, како и трошоците за намерни труења кои не се предизвикани од душевни растројства;
- 8) разлика на трошоците за лекување надвор од Републиката, ако лекувањето е преземено без соодветен упат;
- 9) трошоците за општа нега и дел од трошоците за сместување и исхрана во геронтолошка здравствена организација;
- 10) лекување кое е последица на кривично дело или прекршок што го сторил самиот осигуреник;
- 11) незадолжително вакцинирање и
- 12) други здравствени услуги кои според овој закон и актите на Министерството за здравство не паѓаат на товар на Фондот за здравствено осигурување.

5. Загарантирани права и утврдени потреби и интереси на општеството

Член 33

На сите граѓани на Република Македонија им се обезбедува остварување на со овој закон загарантираните права, утврдени потреби и интереси на општеството и тоа:

- 1) мерки и активности за заштита од штетното влијание врз здравјето на населението, на гасовите, бучавата, јонизирачките зрачења, загаденоста на водата, тлото, воздухот и животните производи и други штетни влијанија на човековата животна и работна средина;
  - 2) мерки и активности за откривање, спречување и сузбивање на заразни болести кои подлежат на задолжително пријавување;
  - 3) систематски прегледи на децата, учениците и студентите;
  - 4) мерки и активности за заштита на жените за време на бременоста, породувањето и леунството и на доенчињата;
  - 5) мерки и активности за планирање на семејството;
  - 6) мерки и активности за организирање и унапредување на крводарителството;
  - 7) обезбедување на трошоците за болни кои се третираат со дијализа;
  - 8) обезбедување на лекови за трансплантирани болни;
  - 9) обезбедување на цитостатици, инсулин и хормон за раст и
  - 10) други мерки и активности утврдени со посебни програми.
- Средствата обезбедени со Републичкиот буџет се распоредуваат со програми што ги донесува Владата на Република Македонија, и тоа:
- 1) Програма за превентивна здравствена заштита;
  - 2) Програма за задолжителна имунизација на населението;

- 3) Програма за испитување на појавата, спречувањето и сузбивањето на бруцелозата кај луѓето;
- 4) Програма за превентивни мерки за спречување на туберкулозата кај населението;
- 5) Програма за заштита на населението од СИДА;
- 6) Програма за активна здравствена заштита на мајките и децата;
- 7) Програма за систематски прегледи на децата, учениците и студентите;
- 8) Програма за организирање и унапредување на крводарителството и
- 9) Програма за обезбедување на потребите од точките 7, 8 и 9 од став 1 на овој член.

Со основите на здравствената политика што ги донесува Собранието на Република Македонија, се определуваат целите и глобалните правци на развојот на загарантираните права и утврдените потреби и интереси на општеството, развојот на здравствената заштита, како и учеството на средствата за здравствена заштита во општествениот производ.

6. Специфична здравствена заштита

Член 34

Организациите од своите средства им обезбедуваат специфична здравствена заштита на своите работници, и тоа:

- 1) прегледи заради утврдување на здравствената состојба и работната способност на работниците за вршење на одредени работи и работни задачи;
- 2) систематски, контролни и периодични прегледи на работниците со оглед на полот, возраста и условите за работа, појавата на професионални болести, повреди на работа и хроничните болести;
- 3) прегледи на работниците кои задолжително се вршат заради заштита на средината, заштита на потрошувачите, односно корисниците на други задолжителни здравствени прегледи;
- 4) прегледи заради утврдување на здравствената способност на работниците за вршење на одредени работи и работни задачи, или заради извршување на обврските на организациите во врска со прописите за заштита при работа;
- 5) преземање мерки за откривање и отстранување на причините кои можат штетно да влијаат на здравјето на работниците во вршењето на работите, односно работните задачи;
- 6) оценување на влијанието на условите за работа врз вршењето на одделни работи, односно работни задачи (прашината, бучавата, осветлувањето, зголемената радиоактивност, вибрациите, испарувањето на хемиски материи и слично) заради заштита од професионални болести;
- 7) здравствено воспитување и унапредување на здравствената култура на работниците;
- 8) следење и унапредување на хигиенските услови за работа, како и условите за исхрана на работниците;
- 9) проучување и преземање мерки заради намалување на привремената спреченост за работа, односно инвалидноста;

10) оценување на потребата за упатување на работниците на организирани медицински програмирани активни одмори и активна рекреација и

11) други превентивни мерки.

Специфичната здравствена заштита на работниците во смисла на ставот 1 на овој член ги опфаќа и претходните и периодичните прегледи на работниците кои работат на работи, односно работни задачи под посебни услови на работа на начин и во постапка утврдени со прописите за заштита при работа.

Средствата за специфичната здравствена заштита на спортистите се обезбедуваат со посебен закон.

7. Остварување на правата

Член 35

Правата од задолжителното здравствено осигурување, осигурениците и членовите на нивните семејства ги остваруваат во Фондот за здравствено осигурување под условите и начинот утврдени со овој закон и со општите акти на Министерството за здравство.

Член 36

Својство на осигуреник се утврдува врз основа на пријава за осигурување што ја поднесуваат:

- 1) организациите, односно работодавачите - за работниците вработени кај нив;
- 2) работните луѓе и земјоделците - сами за себе;
- 3) Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија - за корисниците на пензии и други права од пензиското и инвалидското осигурување;
- 4) организацијата надлежна за работите на вработувањето за привремено невработените;
- 5) надлежниот орган на управата - за учесниците во НОВ, воените инвалиди, цивилните инвалиди, за членовите на семејствата на паднатите и умрените учесници во НОВ и на лицата кои се наоѓаат на задолжителна воена служба во АРМ и за корисниците на основните права од социјална заштита;
- 6) лицата од членот 12 став 1 точките 16, 18, 19 и 20 и став 2 на овој закон сами за себе и
- 7) казнено-поправната, односно воспитно-поправната установа за лицата од членот 12 точка 21 на овој закон.

Пријавата за осигурување се поднесува до Фондот за здравствено осигурување во рок од осум дена од денот на засновањето на работниот однос, односно од денот на стекнувањето на својството врз основа на кое лицето подлежи на задолжително осигурување.

Ако Фондот за здравствено осигурување по поднесена пријава не признае својство на осигуреник или тоа својство го признае по друга основа, должно е за тоа да донесе решение.

По престанокот на основот за задолжително здравствено осигурување, субјектите од ставот 1 на овој член се должни во рок од осум дена да поднесат одјава на осигурувањето.

Член 37

Ако обврзникот за поднесување на пријава од членот 36 ставот 1 точките 1, 4 и 5 на овој закон не поднесе пријава за осигурување, работникот, односно лицето за кое не е поднесена пријава може да бара Фондот за здравствено осигурување со решение да го утврди својството на осигуреник.

Ако лицата кои се обврзани сами за себе да поднесат пријава за осигурување не поднесат таква пријава, Фондот за здравствено осигурување по службена должност со решение го утврдува својството на осигуреник.

Член 38

Правата од задолжителното здравствено осигурување во рамките на обемот на правата утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на него, осигуреникот и членовите на неговото семејство ги остваруваат врз основа на здравствена легитимација и доказ дека придонесот за здравствено осигурување е платен.

Здравствената легитимација и доказот од став 1 на овој член ги издава Фондот за здравствено осигурување.

Министерството за здравство го пропишува образецот на здравствената легитимација, како и начинот на нејзиното издавање, водење и користење.

Член 39

Во постапката за остварување на правата утврдени со овој закон се применуваат одредбите од Законот за општата управна постапка, ако со овој закон поинаку не е определено.

За правата утврдени со овој закон во прв степен решава Фондот за здравствено осигурување, а во втор степен министерот за здравство.

Член 40

Против конечното решение на министерот за здравство може да се води управен спор.

Член 41

Фондот за здравствено осигурување е должен да води евиденција за остварувањето на правата од здравственото осигурување.

Евиденциите за остварувањето на правата од здравственото осигурување, податоците кои во нив се водат, обрасците и начинот на нивното водење и користење ги пропишува Министерството за здравство.

8. Права и должности при користење на здравствената заштита

Член 42

Осигуреникот има право и должност, заради користење на здравствена заштита, да избере лекар во примарната здравствена заштита (општа медицина, медицина на трудот, педијатрија, училишна медицина, гинекологија и општа стоматологија) во здравствените организации на подрачјето на општината, односно градот Скопје, според местото на живеење, односно работа, за време од една година од денот на изборот.

Избраниот лекар се запишува во здравствената легитимација и во здравствениот картон на осигуреникот.

Секој избран лекар е должен, во случај на негова отсутност или привремена спреченост за работа, на своите пациенти да им обезбеди замена со склучување договор со друг здравствен работник од иста струка и специјалност кој врши приватна пракса или со јавна здравствена организација од примарната здравствена заштита, кој за тоа време, место него ќе укажува здравствена заштита на осигурениците кои го избрале.

Избраниот лекар е должен на осигуреникот да му укажува медицинска помош и да го следи неговото здравје.

Член 43

Осигуреникот може да користи специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита, ако е упатен од избраниот лекар, односно лекарска комисија, а без упат кога е во прашање итен медицински случај.

Член 44

Осигуреникот има право на лекување во странство под услови и на начин утврдени со општ акт на Министерството за здравство, ако е во прашање заболување кое не може да се лекува во Републиката, а во земјата во која осигуреникот се упатува постои можност за успешно лекување на тоа заболување.

Член 45

Осигуреникот има право да користи здравствена заштита во странство за време на работа во странство, а во итни случаи и за време на престој во странство под услови и на начин утврдени со општ акт на Министерството за здравство.

Член 46

Здравствената организација, во рамките на својата дејност, е должна да укажува здравствена заштита на лице кое ќе побара таква заштита.

Здравствената организација е должна да обезбеди услови за укажување на континуирана медицинска помош во текот на 24 часа, да има лекови и санитарски материјални средства за укажување на итна медицинска помош.

Здравствената организација која укажала итна медицинска помош е должна на осигуреникот кој има потреба да се упати во друга здравствена

организација да му организира соодветен превоз и медицинско згрижување до приемот во здравствената организација во која се упатува. За итна медицинска помош однапред не се бара здравствена легитимација и упат.

Член 47

Болничката здравствена организација во рамките на својата дејност е должна да го прими корисникот на болничко лекување или да му обезбеди прием во друга здравствена организација, освен кога случајот не е итен или кога приемот по оценка на овластениот лекар не е потребен. Здравствената организација е должна на граѓанинот да му даде писмено образложение зошто не е примен на болничко лекување.

Член 48

Лицата заболени од душевни болести, кои според состојбата на болеста претставуваат опасност за нивниот живот и животот на граѓаните или материјалните добра, ќе се упатат на болничко лекување во соодветна здравствена организација.

Ако таквите лица при упатување на лекување даваат физички отпор, здравствениот работник ќе побара помош од органот на управата надлежен за внатрешни работи кој е должен да даде таква помош.

Здравствената организација што го примила лицето од ставот 1 на овој член во рок од 24 часа е должен да ја утврди потребата од болничко лекување и да го извести надлежниот орган за старателство.

Член 49

При укажувањето на здравствената заштита, здравствените работници се должни да се грижат за корисниците на кои им се укажува здравствена заштита, да го почитуваат нивното достоинство, да се придржуваат на медицинската етика и да ја чуваат професионалната тајна.

Должноста за чување на професионалната тајна се однесува и на другите работници во здравствените и други организации кои користат медицинска документација или на било кој начин во извршувањето на своите работни задачи, ќе дојдат до податоци содржани во неа.

Член 50

Хируршки и други медицински интервенции се преземаат само со писмена согласност на болното лице, односно на родителот или старателот, ако тоа е малолетно или лишено од деловна способност.

Во итни случаи, кога е во опасност животот на болното лице или тоа се наоѓа во таква состојба што не може само да одлучува, а поради итноста нема можност да се добие согласност од член на неговото потесно семејство, за малолетни и неспособни лица од родителот односно старателот, хируршки интервенции можат да се преземаат и без согласност, за што одлучуваат најмалку двајца доктори на медицина - специјалисти од соодветната хируршка гранка на медицината.

По исклучок, кога не може да се обезбедат најмалку двајца доктори на медицина од ставот 2 на овој член, одлука за хируршката интервенција донесува доктор на медицина што ќе ја врши хируршката интервенција. Ако болното лице, неговиот родител, односно старателот не се согласат со предложената хируршка или друга интервенција, надлежниот доктор на медицина е должен да му укаже на последиците кои можат да настанат поради одбивањето на медицинската и друга интервенција и да им побара писмена изјава или да состави службена белешка.

Член 51

Корисникот има право во текот на лекувањето во здравствената организација да бара конзилијарен преглед или консултација на лекар што сам ќе го избере, ако станува збор за болест од потешка природа, ако е предложено да се подложи на оперативен зафат или ако му се влоши здравствената состојба.

За основаноста на барањето одлучува работоводниот орган на здравствената организација по мислење на соодветниот стручен раководител.

Независно од барањето на корисникот, конзилијарен преглед може да бара и лекар кој го лекува болниот.

Член 52

Кога корисникот не е задоволен од укажувањето или укажаната здравствена заштита, како и кога не е задоволен од односот на работникот на здравствената организација, може да поднесе приговор до работоводниот орган на здравствената организација.

Приговор се поднесува писмено или усно.

Работоводниот орган на здравствената организација е должен во рок од три дена, а во итни случаи веднаш да го разгледа приговорот и писмено да го извести подносителот за фактите што ги утврдил, како и за преземените мерки.

Доколку корисникот не е задоволен од преземените мерки од работоводниот орган, има право да бара Министерството за здравство да ги испита наводите од неговиот приговор.

Кога корисникот не е задоволен од укажувањето или укажаната здравствена заштита од здравствен работник кој врши здравствена дејност со личен труд може да поднесе пријава до Министерството за здравство кое ќе ги испита наводите од приговорот.

Член 53

Кога работоводниот орган на здравствената организација утврди неправилности по укажувањето на здравствената заштита, должен е да презема мерки за отстранување на тие неправилности, во согласност со општиот акт на здравствената организација, а кога е тоа потребно може да образува и стручна комисија за разгледување на одредениот случај.

Член 54

Ако во текот или по лекувањето настанат трајни последици, односно инвалидност, корисникот или неговото семејство има право да бара да се изврши проверка на стручната работа во поглед на здравствената заштита што му е укажана.

Врз основа на образложено барање на корисникот, проверката во смисла на ставот 1 на овој член, ја спроведува Министерството за здравство преку организациите кои ќе бидат овластени да вршат надзор над стручната работа.

Член 55

Корисникот на здравствена заштита има право да бара надоместок на штета, ако поради сторени грешки или несоодветно лекување настанат последици во согласност со прописите за облигациони односи.

Член 56

За време на лекувањето и остварувањето на други видови здравствена заштита во здравствените организации, корисниците се должни да се придржуваат на одредбите на општите акти на здравствените организации и упатствата на здравствените работници.

Здравствената организација може да го одбие натамошното лекување на корисникот кој со своето однесување ја попречува нејзината работа или го нарушува куќниот ред.

По исклучок од став 2 на овој член здравствената организација не може да го одбие, односно прекине лекувањето, ако непосредно е загрозен животот или здравјето на корисникот, ако се работи за заразна болест што подлежи на задолжително пријавување, душевна болест или за деца до 18 години возраст.

Член 57

Во случај кога корисникот кој се наоѓа на болничко лекување бара да го прекине натамошното лекување и покрај укажувањата на лекарот за можните последици, должен е за тоа да даде писмена изјава.

Доколку корисникот од ставот 1 на овој член одбие да даде писмена изјава или е неписмен, за тоа ќе се состави службена белешка во присуство на двајца сведоци.

III. СПРОВЕДУВАЊЕ НА ЗДРАВСТВЕНОТО ОСИГУРУВАЊЕ

Член 58

Заради спроведување на здравственото осигурување врз начелата на заемност и солидарност, во Фондот за здравствено осигурување се обезбедува:

- 1) остварување на правата и обврските од здравственото осигурување;
- 2) исплата на надоместоците на платата за време на привремена спреченост од работа и други парични надоместоци од задолжителното здравствено осигурување:

3) исплата на надоместоците за извршени здравствени услуги кои паѓаат на товар на средствата за здравствено осигурување и

4) водење на евиденциите за осигурениците, правата и обврските од здравственото осигурување.

Во Фондот за здравствено осигурување се обезбедуваат средства за остварување на правата, паричните надоместоци и услугите од ставот 1 на овој член.

Член 59

Заради остварување на загарантираните права и утврдените потреби и интереси на општеството и остварување на правата и обврските од здравственото осигурување, Министерство за здравство:

1) донесува годишна програма за работа и развој и финансиски план на здравствената заштита врз основа на развојните документи на Републиката;

2) донесува посебни програми за здравствена заштита;

3) го утврдува обемот на здравствените услуги што паѓаат на товар на средствата за здравственото осигурување;

4) поблиску го уредува начинот на остварувањето на правата и обврските од здравственото осигурување;

5) врз основа на стандарди и нормативи во соработка со здравствените организации утврдува цени на здравствените услуги кои паѓаат на товар на средствата за здравствено осигурување;

6) утврдува поблиски услови и начин на лекување во странство;

7) утврдува листа на протези, ортопедски и други помагала и санитарски средства, заботехнички и забнопротетички средства, стандарди за материјалот од кој тие се изработуваат, роковите и траењето на тие средства и условите за изработка на нови средства пред истекот на утврдените рокови;

8) утврдува листа на лекови и санитарски материјални средства кои можат да се препишуваат и издаваат на рецепт на товар на средствата за здравствено осигурување и

9) утврдува стандарди и нормативи за потребниот број на здравствени работници според бројот на населението и други критериуми.

Член 60

Во Министерството за здравство се формира Здравствен совет и Совет за здравствено осигурување, како советодавни тела на министерот составени од по девет члена.

Министерството за здравство, зависно од потребите, формира и други постојани или повремени советодавни тела заради проучување на одредени прашања и изготвување на предлози и решенија од делокругот на Министерството.

Делокругот на работата, овластувањата, составот, именувањето и разрешувањето на членовите на советите од ставовите 1 и 2 на овој член се определува со акт на Министерството за здравство.

Член 61

За вршење на работите на Фондот за здравствено осигурување во Министерството за здравство се образува посебна организациона единица, што се уредува со општиот акт за организација на Министерството за здравство.

Со работата на Фондот за здравствено осигурување раководи раководен работник во Министерството за здравство кој го назначува Владата на Република Македонија.

IV. ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА СРЕДСТВА

Член 62

Средства за остварување на со закон загарантираните права и утврдени потреби и интереси на општеството и на правата од здравственото осигурување, утврдени со овој закон се обезбедуваат од:

- 1) Буџетот на Републиката;
- 2) доходот односно добивката на организациите;
- 3) платите на работниците и другите работни луѓе односно од средствата на граѓаните;
- 4) платата остварена со дополнителна работа;
- 5) вкупниот приход на организациите;
- 6) учество на осигурениците;
- 7) камати и дивиденди;
- 8) подароци;
- 9) легати;
- 10) приходи од авторски права и лиценци и
- 11) други приходи.

Член 63

Републиката обезбедува средства за:

- 1) спроведување на мерките и активностите утврдени со програмите од членот 33 на овој закон;
  - 2) здравствена заштита на душевно болни лица со непознато место на живеење;
  - 3) здравствена заштита на лицата од членот 12 точките 21 и 22 од овој закон;
  - 4) укажување итна медицинска помош на странските државјани;
  - 5) спроведување на надзорот над стручната работа;
  - 6) спроведување на мерки на здравствена заштита кои ќе ги наредат органите на Републиката;
  - 7) работа на заводите за здравствена заштита во областа на здравствената статистика;
  - 8) здравствена заштита на лицата од членот 17 на овој закон и
  - 9) прегледи на умрени лица и утврдување на времето и причината на смртта на лицата умрени надвор од здравствените организации.
- Републиката обезбедува средства и за здравствена заштита на лицата кои се наоѓаат на отслужување на воениот рок и за воените обврзници во

резервниот состав кои се повикани на воена должност ако не се осигурени по друга основа.

Член 64

Средствата за основна здравствена заштита од членот 11 на овој закон, со задолжително здравствено осигурување, врз начелата на заемност и солидарност, ги обезбедуваат:

- 1) осигурениците од членот 12 точките: 1, 2, 4, 5, 6, 7 и 17 на овој закон со придонес од брутоплатата;
- 2) Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Македонија за осигурениците од членот 12 точка 9 на овој закон;
- 3) Заводот за вработување за осигурениците од членот 12 точка 10 на овој закон;
- 4) организацијата, односно органот што ја обезбедува стипендијата за осигурениците од членот 12 точка 11 на овој закон;
- 5) надлежниот републички орган на управата за осигурениците од членот 12 точките 12, 13, 14 и 15 на овој закон;
- 6) осигурениците од членот 12 став 1 точките: 3, 16, 18, 19 и 20 и став 2 на овој закон, сами за себе и
- 7) спортските организации за осигурениците од членот 12 точка 8 на закон.

Член 65

Како основица за пресметување и плаќање на придонес за здравствено осигурување од платата се зема бруто- платата во која се содржани придонесите и даноците што се плаќаат од платата.

На граѓаните на кои не им се утврдува остварена плата како основица за пресметување на придонесот за здравствено осигурување се зема основицата од која се пресметува и плаќа данок од плата, зголемена со придонесите од плата и даноците (бруто основица).

Основица за пресметување на придонесот од ставовите 1 и 2 на овој член, се утврдува најмалку во висина на најниската плата по работник утврдена со колективен договор помножена со просечниот коефициент на сложеност на трудот во организацијата и со бројот на работниците вработени во организацијата.

На работниците кои покрај платата примаат и паричен надоместок за скратено работно време, односно за помала плата според прописите за пензиското и инвалидското осигурување, во основицата за пресметување на придонесот за здравствено осигурување се зема и надоместокот остварен според тие прописи.

Како основица за пресметување и плаќање на придонесот за здравствено осигурување од член 12 точките: 10, 12, 13, 14 и 15 на овој закон се зема 70% од најниската плата - утврдена со општиот колективен договор.

Член 66

Како основица за пресметување на придонесот за здравствено осигурување на осигурениците земјоделци се зема платата од вршењето на земјоделска дејност, односно катастарскиот приход.

Ако осигуреникот - земјоделец со придонесот од катастарскиот приход не обезбедува средства најмалку во висина на придонесот што осигуреникот - работник го обезбедува од висината на најниската цена на работна сила утврдена со соодветниот колективен договор, дел од средствата за здравствено осигурување се обезбедуваат и со придонес кој се утврдува по член на семејството на земјоделецот.

Член 67

Како основица за пресметување и плаќање на придонесот за здравствено осигурување на корисниците на пензии и надоместоци се зема висината на пензијата, односно висината на надоместокот.

За осигурениците кои не остваруваат плата, пензија или надоместок, основицата за пресметување и плаќање на придонесот за здравствено осигурување се утврдува со актот со кој се определува висината на придонесот за задолжително здравствено осигурување.

Член 68

Средствата за остварување на правата од дополнителното задолжително осигурување од членот 30 став 1 на овој закон се обезбедуваат со придонес од доходот односно добивката на организациите.

Средствата за остварување на правата од дополнителното задолжително осигурување од членот 30 став 2 на овој закон ги обезбедуваат осигурениците со придонес од бруто-платата, односно од личните средства.

Член 69

Средствата за остварување на правата од доброволното осигурување од членот 31 на овој закон се остваруваат на начин и во висина определени со општ акт на Министерството за здравство или на друга осигурителна организација.

Член 70

Средствата за надоместоците на платата од членовите 19 и 204 на овој закон се обезбедуваат од платата на осигурениците од членот 12 точките: 1, 2, 3, 5, 6, 7 и 17 на овој закон, а средствата за надоместоците од членот 29 на овој закон од платата на осигурениците од членот 12 на овој закон.

Член 71

Висината на придонесите за здравствено осигурување од членовите 64, 68 и 70 на овој закон ги утврдува Собранието на Република Македонија по предлог на Владата.

Член 72

Придонесот за здравствено осигурување од член 64 од овој закон го пресметуваат и уплатуваат организациите, односно работодавачите за работниците вработени кај нив при секоја исплата на плата, односно организациите и органите за корисниците на пензии и други парични примања при секоја исплата на пензијата, односно паричното примање.

Пресметувањето и наплатувањето на придонесот од другите осигуреници кои сами се обврзници за плаќање на придонес од платата го врши Фондот за здравствено осигурување.

Член 73

За пресметувањето, уплатувањето, пристигнатоста, застареноста и отпишувањето на средствата за здравствено осигурување, како и за казнените камати се применуваат прописите за пресметување и наплата на даноците на граѓаните.

Член 74

Фондот за здравствено осигурување има право да остварува увид во евиденцијата за пресметувањето и уплатувањето на придонесот за здравствено осигурување.

Ако при вршењето на увидот од ставот 1 на овој член Фондот за здравствено осигурување утврди дека не е правилно пресметан и уплатен придонесот за здравствено осигурување ќе поднесе барање до надлежната организација за работите на платниот промет да преземе мерки од нејзината надлежност заради наплатата на придонесот.

Фондот за здравствено осигурување има право на увид во евиденцијата кај граѓаните кои самостојно вршат дејност со личен труд и средства во сопственост на граѓаните, односно другите лица кои сами плаќаат придонес за здравствено осигурување, заради увид на правилноста на пресметувањата и уплатата на овој придонес и заради контрола на остварувањето на правата на осигурениците.

Член 75

Фондот за здравствено осигурување е должен да го следи пресметувањето и редовната наплата на придонесот за здравствено осигурување од сите обврзници за плаќање на придонесот.

За осигурениците за кои Фондот ќе утврди дека редовно не е уплатен придонесот или уплатата задоцнила повеќе од 60 дена, правата од здравственото осигурување на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување им се ускратуваат, освен правото на итна медицинска помош, а ускратените права повторно им се воспоставуваат со денот на намирувањето на сите пристигнати, а не уплатени обврски.

Член 76

Ако обврзникот за плаќање на придонесот не го уплатил пристигнатиот придонес или не го уплатил во целост, Фондот за здравствено осигурување ќе покрене постапка за наплата на основниот долг заедно со законската камата според прописите за парничната, односно извршната постапка.

Член 77

Средствата за спроведување на специфичната здравствена заштита од членот 34 на овој закон ги обезбедуваат организациите, односно работодавачите, од вкупниот приход.

Член 78

Осигуреникот и членовите на неговото семејство учествуваат со лични средства во цената на здравствените услуги и на лековите и тоа:

- 20 % од цената на здравствените услуги и лековите од обемот утврден согласно со член 59 точка 3 на овој закон, односно 30% од цената на здравствените услуги и лековите над тој обем, освен за болничкото лекување;
- 10% од цената на здравствените услуги за болничко лекување и материјалните трошоци и лековите во врска со сите услуги, освен за ампуларна терапија и
- 20% од вкупните трошоци за одобрено лекување во странство.

По исклучок од став 1 алинеи 1 и 2 на овој член, децата на осигурениците по навршени 14 до навршување на 18 годишна возраст учествуваат со лични средства во висина од 5% од цената на здравствената услуга и лекот од обемот утврден согласно со член 59 точка 3 на овој закон.

Член 79

Од учеството утврдено со член 78 на овој закон, освен за лекување во странство, се ослободуваат:

- 1) децата до 14 годишна возраст;
- 2) жените во врска со бременоста, породувањето, мајчинството и планирањето на семејството, освен во случај на прекин на бременоста до трето дете;
- 3) работниците и корисниците на инвалидска пензија во врска со лекување и рехабилитација од повреда на работа и професионални болести;
- 4) корисниците на основните права според Законот за социјалната заштита;
- 5) здравствените услуги во врска со лекувањето на малигни заболувања, прогресивни нервни и мускуларни заболувања, церебрална парализа, мултиплекс склероза, цистични фибрози, хемофилија, епилепсија, заразни болести, ревматска грозница и нејзините компликации, шеќерна болест, бубрежни заболувања што се третираат со хронична дијализа, душевни болести, алкохолизам и наркоманија, таласемија и на неа слични болести, инфаркт на миокардот, состојби по операција на коронарни артерии, декомпензација на срце, срцев блок, вграден пејсмејкер, состојби по пресадување на бубрези, пемфигус и лупус еритематодес;
- 6) дарителите на крв кои доброволно даруваат крв повеќе од десет пати и
- 7) лицата постари од 65 години живот, освен за лековите на рецепт што паѓаат на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување и за кои учествуваат со 5% од цената на лекот.

Член 80

Осигуреникот и членовите на неговото семејство учествуваат со лични средства во цената на протезите, ортопедските и други помагала и средства изработени од стандарден материјал според листата утврдена согласно со член 59 точка 7 на овој закон, и тоа:

- 20% од цената на слушно помагало и на забнотехнички и на забнопротетички средства и
- 50% од цената на сите други протези, ортопедски и други помагала и средства.

Член 81

Од учеството утврдено во член 80 на овој закон се ослободуваат:

- 1) децата до 18 годишна возраст;
- 2) осигурениците кои користат протези, ортопедски и други помагала и средства како последица на повреда на работа и професионално заболување;
- 3) дарителите на крв кои доброволно даруваат крв повеќе од десет пати и
- 4) лица кои се ослободени од учество по посебни прописи (воени инвалиди и корисници на семејна инвалиднина по основа на паднат борец).

Член 82

Учеството на осигурениците со лични средства во цената на здравствените услуги и на лековите од член 78 се плаќа во здравствената организација, а Фондот за здравствено осигурување врши контрола на уплатените средства.

V. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА СТРАНСКИ ДРЖАВЈАНИ

Член 83

Странските државјани кои се осигурени согласно со членот 12, точките: 17, 18, 19 и 20 на овој закон, остваруваат здравствена заштита во обем, на начин и под услови кои се утврдени за останатите осигуреници.

За странските државјани кои на територијата на Републиката се наоѓаат на школување или стручно оспособување, а кои примаат стипендија од државен орган или организација, придонесот за здравствено осигурување го плаќа органот, односно организацијата - давател на стипендијата, ако со договорот за стипендирање не е предвидено придонесот да го плаќа осигуреникот.

Член 84

Државјаните за земјите со кои е заклучен меѓудржавен договор остваруваат здравствена заштита во обем кој е утврден со тој договор.

Трошоците за здравствена заштита на странските државјани од ставот 1 на овој член, ако со меѓудржавен договор е утврден систем на реципроцитет на плаќање, се исплатуваат од средствата на Фондот за здравствено осигурување и тоа во висина на просечните трошоци за здравствена заштита по осигуреник и за бројот на осигурениците кои Републиката ги има во земјите со кои е склучен таков договор, а разликата ја обезбедува Републиката од буџетот.

Трошоците за здравствена заштита на странските државјани од став 1 на овој член на здравствената организација ѝ ги плаќа Министерството за здравство со тоа што разликата се рефундира од Буџетот на Републиката.

Член 85

На странските државјани кои не се опфатени со одредбите на членовите 83 и 84 на овој закон им се обезбедува итна медицинска помош, а другите здравствени услуги по барање на корисникот.

Странските државјани од ставот 1 на овој член сами ги сносат трошоците за укажаната итна медицинска помош или други здравствени услуги, ако со закон или со меѓудржавен договор поинаку не е определено.

Член 86

Здравствената организација е должна на странскиот државјанин на кој му укажала итна медицинска помош да му овозможи да ги воспостави врските со соодветното дипломатско или конзуларно претставништво или со банката кај која странскиот државјанин има финансиски средства заради плаќање на надоместокот за укажаната итна медицинска помош.

Доколку здравствената организација не изврши наплата на укажаната итна медицинска помош, заради тоа што странскиот државјанин нема финансиски средства, должна е заради наплата на овие средства од Буџетот на Републиката, од странскиот државјанин да обезбеди податоци за: идентитетот и државјанството; бројот на пасошот; од кого е издаден; местото на постојано живеење во странската земја, а за странскиот државјанин со престојувалиште дека е материјално необезбеден и пријава за живеалиште, односно престојувалиште; доказ за тоа дека странскиот државјанин нема право да користи здравствена заштита согласно со одредбите на овој закон; според меѓународните спогодби или по друга основа, да го утврди износот на плаќањето и на странскиот државјанин да му земе изјава за тоа дека му е укажана итна медицинска помош што не ја платил, за обврската дека утврдениот надоместок лично ќе го плати во одреден рок, како и начинот на плаќањето на надоместокот.

Член 87

Заради остварување на надоместокот за укажаната итна медицинска помош на странскиот државјанин од членовите 84 и 85 на овој закон, здравствената организација поднесува барање до Министерството за надворешни работи во рок од 60 дена од денот на извршувањето на услугите.

Со барањето од ставот 1 на овој член здравствената организација приложува и сметка со спецификација за извршените услуги во два примероци, како и доказ од членот 86 на овој закон, односно доказ за тоа дека е направен обид за наплата на надоместокот, но дека наплатата не можела да биде извршена.

По извршената исплата на надоместокот на здравствената организација која укажала итна медицинска помош на странскиот државјанин, Министерството за надворешни работи презема мерки преку надлежниот

дипломатски орган од самиот странски државјанин да ја наплати сметката за извршената услуга, во корист на Републичкиот буџет.

VI. НАДОМЕСТОК НА ШТЕТА

Член 88

Осигуреник на кој му е извршена исплата од средствата на Фондот за здравствено осигурување должен е да го врати примениот износ и да ја надомести штетата ако:

- врз основа на неистинити податоци за кои знаел или бил должен да знае дека се неистинити или на друг противправен начин остварил примања на кои немал право, или ги остварил во поголем износ отколку што му припаѓаат;
- остварил примања поради тоа што не пријавил промени кои влијаат врз губењето или обемот на правото, а знаел или бил должен да знае за тие промени и
- остварил парични примања поголеми од износот што му бил утврден со решение на Фондот за здравствено осигурување.

Член 89

Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок на штета што му е причинета од организациите или работодавачите ако штетата настанала поради тоа што не дале податоци, или што дале неистинити податоци за фактите од кои зависи стекнувањето или определувањето на обемот на правата од здравственото осигурување.

Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок на штета од корисникот за здравствена заштита кој, според овој закон, е должен сам да дава податоци во врска со остварувањето на неговите права и обврски во случаите предвидени во ставот 1 на овој член.

Член 90

Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок за причинетата штета од лице кое предизвикало болест, повреда или смрт на корисник на права на здравственото осигурување.

За штетата која во случаите од ставот 1 на овој член ја причинил работник на работа или во врска со работата на трети лица одговара организацијата, односно работодавачот во согласност со прописите за работните, односно облигационите односи.

Фондот за здравствено осигурување за случаите од ставот 2 на овој член, има право да бара надоместок на штета и непосредно од работникот, ако штетата е причинета намерно.

Член 91

Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок на штета од организацијата, односно од работодавачот, ако болеста, повредата и смртта на корисникот на правата од здравствена заштита

настанале поради тоа што не биле преземени мерки за заштита при работа или други мерки за заштита на граѓаните.

Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок на штета од организацијата, односно работодавачот и кога штетата е настаната поради тоа што работникот стапил на работа без претходно извршен здравствен преглед.

Член 92

Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок на штета во случаите од членот 90 на овој закон и непосредно од заедницата за осигурување на имоти и лица кај која ова лице е осигурено од одговорност за штета на трети лица, според прописите за задолжително осигурување на имоти и лица,

Член 93

Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок на штета во случаите предвидени со овој закон, без оглед на тоа што штетата настанала со исплата на давања кои како право припаѓаат на средствата за здравствено осигурување.

Штетата за која Фондот за здравствено осигурување има право да бара надоместок во случаите предвидени со овој закон ги опфаќа трошоците за здравствена заштита, надоместокот на платата и други парични надоместоци кои се исплатуваат на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување.

Член 94

При утврдување на правата на надоместок на штета во случаите предвидени со овој закон се применуваат одредбите на Законот за облигационите односи.

Член 95

Кога Фондот за здравствено осигурување ќе утврди дека настанала штета на средствата со кои тој управува, ќе ги повика организацијата, работодавачот, заедницата за осигурување на имоти и лица и други лица кои според овој закон се должни во определен рок да ја надоместат штетата.

Ако штетата не биде надоместена во определениот рок, Фондот за здравствено осигурување може да поднесе тужба до надлежниот суд.

VII. ЗДРАВСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ

1. Основање и престанок

Член 96

Здравствена организација може да се основа како: јавна, задружна, мешовита и приватна, во согласност со закон.

Член 97

Здравствена организација можат да основаат: Републиката, правните и физичките лица.

Јавна здравствена организација може да основа Собранието на Република Македонија.

Член 98

Здравствена организација може да се основа и да врши здравствена дејност ако се обезбедени градежни објекти, стручни кадри, медицинска опрема, средства и други услови за вршење на дејноста, утврдени со закон и прописи донесени врз основа на закон.

Поблиските услови за основање и почнување со работа, односно проширување на дејноста во однос на просторот, опремата и кадрите ги пропишува Министерството за здравство.

Член 99

Министерството за здравство оценува дали се исполнети условите од членот 98 на овој закон и донесува решение за дозвола за почнување со работа врз основа на кое се врши упис на здравствената организација во судскиот регистар.

Дозволата за почнување со работа од ставот 1 на овој член може да се одземе доколку настанат промени за кои битно се отстапува од условите предвидени во членот 98 на овој закон.

Член 100

Здравствената организација може да биде укината ако:

- 1) не ги исполнува со закон пропишаните услови за вршење на дејноста и
- 2) не ги извршува задачите за кои е основана.

Одлука за укинување на здравствената организација донесува основачот.

2. Видови на здравствени организации

Член 101

Во зависност од природата на здравствената дејност што ја вршат и видот на здравствената услуга што ја пружаат, здравствените организации се основаат, односно организираат како:

- 1) ординација;
- 2) здравствена станица;
- 3) здравствен дом;
- 4) болница (општа и специјална);
- 5) медицински центар;
- 6) завод;
- 7) институт;
- 8) клиника;
- 9) клинички центар;
- 10) завод за здравствена заштита;
- 11) аптека и
- 12) природно лекувалиште.

1) Ординација

Член 102

Ординација може да спроведува здравствена заштита ако се исполнети условите за вршење на дејноста општа медицина, општа стоматологија, односно специјалистичко-консултативна дејност.

2) Здравствена станица

Член 103

Здравствената станица може да спроведува здравствена заштита ако се исполнети условите најмалку за вршење на општа медицина, односно медицина на трудот, односно, здравствена заштита на жени, стоматолошка, лабораториска, санитарно-хигиенска, обезбедување со лекови и санитарски материјални средства и здравствено-статистичка дејност.

3) Здравствен дом

Член 104

За спроведување на примарната и превентивната здравствена заштита се основа здравствен дом кој:

- ја испитува, следи и проучува здравствената состојба, хигиенските услови за живот и работа, систематски се спроведуваат мерки и акции заради рано откривање на хроничните заболувања и се спроведуваат и предлагаат мерки за заштита и унапредување на здравјето и за подобрување на животните и работните услови на граѓаните;
- спроведува мерки за здравствена заштита на жените, бремените жени, доенчињата, предучилишните и училишните деца, младинците, старите лица и другите граѓани;
- спроведува мерки за планирање на семејството;
- спроведува мерки за спречување, сузбивање и рано откривање на заразни и масовни заболувања, како и други болести, состојби и повреди;
- подготвува, предлага и учествува во спроведувањето на единствената програма за здравственото воспитување и вршењето на поливалентна патронажа;
- врши прегледи, лекување на заболените и повредените и спроведува навремена медицинска рехабилитација;
- организира и спроведува домашно лекување и учествува во обезбедувањето на здравствена нега на болните;
- организира и спроведува мерки заради спречување и лекување на заболувањата на устата и забите;
- пружа итна медицинска помош и
- врши и други работи од превентивната и примарната здравствена заштита.

Член 105

Здравствен дом врши здравствена дејност најмалку во следните области:

- општа медицина со итна медицинска помош и домашно лекување;
- здравствена заштита на работниците;
- здравствена заштита на децата;
- здравствена заштита на учениците и младинците;
- здравствена заштита на жените;
- пнеумофтизиолошка заштита;
- стоматолошка заштита;
- рендген дијагностика;
- епидемиолошка и санитарно-хигиенска дејност;
- лабораториска дејност;
- обезбедување со лекови;
- поливалентна патронажа и здравствена статистика и
- социјално-медицинска дејност.

По исклучок од ставот 1 на овој член, здравствениот дом не мора да врши пнеумофтизиолошка, епидемиолошка, санитарно-хигиенска и социјално-здравствена дејност, ако е обезбедено овие дејности да ги врши друга здравствена организација.

Член 106

Здравствениот дом ја врши здравствената дејност со примена на диспанзерски и тимски метод на работа.

Во спроведувањето на здравствената дејност во здравствениот дом учествуваат доктори на медицина, доктори на стоматологија, и доктори на медицина - специјалисти по медицина на трудот, педијатрија, гинекологија и акушерство, училишна медицина, радиодијагностика, епидемиологија, хигиена и други специјалисти, здравствени работници со средна и виша стручна подготовка и здравствени соработници.

Здравствените работници во здравствениот дом во спроведувањето на здравствените дејности ги поттикнуваат и насочуваат самозаштитните активности на корисниците на здравствената заштита и соработуваат со здравствените работници од специјалистичко-консултативната и болничката здравствена заштита.

Член 107

Здравствениот дом може да врши и други специјалистичко-консултативни и диспанзерски дејности, доколку ги исполнува условите за тие дејности.

Здравствениот дом може да организира породување со стручна помош, доколку на неговото подрачје нема општа болница.

4) Болница

Член 108

Болницата спроведува специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита.

Болницата во специјалистичко-консултативна здравствена заштита врши испитување и утврдување на заболувањата, повредите и здравствената

состојба на корисниците, спроведува специјализирани дијагностички, терапевтски и рехабилитациони постапки и дава специјалистички мислења и предлози, а во болничката здравствена заштита врши дијагностицирање, лекување, исхрана и постојан специјалистички надзор, примање и згрижување на итни медицински случаи, обезбедување на конзилијарно медицинска помош, учествува во спроведувањето на посебни програми за спречување, сузбивање и рано откривање на заболувањата и повредите, предлага и дава упатство за домашно лекување, обезбедува здравствено воспитување на лицата на кои им пружа здравствена заштита, пружа стручна помош на другите здравствени организации и обезбедува стручно усовршување на здравствените работници.

Член 109

Болницата може да биде општа и специјална.

Општата болница спроведува здравствена заштита на лицата од сите возрасти заболени од разни видови болести.

Специјалната болница спроведува здравствена заштита на лицата заболени од одредени заболувања, или на лица од одредени групи.

Член 110

Општата болница спроведува здравствена заштита ако се исполнети условите за вршење на специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита најмалку за внатрешни болести, детски болести, општа хирургија, акушерство и гинекологија, анестезија и реанимација, услови за вршење на биохемиско (лабораториски) испитувања, радиолошка дијагностика, обезбедување на крв и крвни деривати, обезбедување со лекови и санитарски материјални средства, обдукција и биопсија, услови за изолација на заболениите од заразни заболувања и здравствено-статистичка дејност.

Член 111

Специјалната болница спроведува здравствена заштита ако се исполнети условите за вршење на специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита и ако има соодветна дијагностичка и лабораториска дејност, обезбедување со лекови и санитарски материјални средства, сместување и исхрана на болните и здравствена статистика.

5) Медицински центар

Член 112

Медицинскиот центар спроведува здравствена заштита ако се исполнети најмалку условите предвидени со овој закон за здравствен дом и општа болница.

6) Завод

Член 113

Заводот спроведува здравствена заштита од една или повеќе гранки на медицината, односно областа на здравствената заштита или за определена група на население.

Заводот систематски ги следи и проучува состојбите за областите за кои е основан, испитува методи и применува мерки за рано откривање на заболувањата, лекување и рехабилитација, предлага и спроведува мерки за унапредување на здравствената заштита во тие области, укажува стручно-методолошка помош, учествува во изградбата и спроведувањето на стручно медицинските доктринарни ставови и спроведува стручно усовршување на здравствените работници и соработници.

Заводот може да спроведува болничка здравствена заштита ако ги исполнува условите за специјална болница предвидени со овој закон.

Заводот за трансфузиологија, покрај работите од ставовите 1, 2 и 3 на овој член, врши планирање, унапредување и организирање на крводарителството во Републиката, прибира, чува и дистрибуира крв за потребите на здравствените организации; изготвува тест серуми; произведува крвни деривати и парентерални раствори; врши имуно-хематолошки, имунолошки испитувања од хисто-компатибилитетот, хемостазата и изградува и спроведува стручно-медицински доктринарни критериуми во својата област.

7) Институт

Член 114

Институтот спроведува здравствена заштита ако се исполнети условите утврдени со овој закон за завод, како и условите за вршење на научно-истражувачка дејност.

8) Клиника

Член 115

Клиниката спроведува здравствена заштита ако се исполнети условите за вршење на специјалистичко-консултативна и болничка дејност или само специјалистичко-консултативна дејност од одредена гранка на медицината, односно стоматологијата, или на одделни групи население, во која се изведува образовна дејност, се врши усовршување на здравствените работници и научно-истражувачка дејност.

Клиниката врши најсложени видови на здравствена заштита од одредена гранка на медицината, односно стоматологијата, изградува и спроведува стручно-медицински доктринарни критериуми во својата област и укажува стручно-методолошка помош на здравствените организации од соодветната гранка на медицината, односно стоматологијата.

Клиниката може да врши дејност ако во работен однос има најмалку пет работници со ВИИИ степен стручна подготовка од областа на медицината,

односно стоматологијата, од кои најмалку двајца наставници на Медицинскиот односно Стоматолошкиот факултет.

9) Клинички центар

Член 116

Клиничкиот центар е здравствена организација која по правило врши високо диференцирана здравствена заштита од повеќе гранки на медицината, врши образовна и научно-истражувачка дејност, обезбедува функционално поврзување на дејностите, организира единствени лабораториско-дијагностичка дејност, рендген-дијагностика, анестезиолошка и реаниматолошка дејност, прием и тријажа на болните, обезбедување со лекови и санитарски материјални средства.

Покрај работите од ставот 1 на овој член клиничкиот центар врши и специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита.

10) Завод за здравствена заштита

Член 117

Заводот за здравствена заштита ја следи, истражува и проучува здравствената состојба на населението, причините за појавата и ширењето на заразните и други болести од социјално-медицинско значење, како и влијанието на еколошките фактори врз здравјето, предлага и презема мерки заради заштита и унапредување на здравјето на луѓето.

Дејноста на заводот за здравствена заштита ги опфаќа најмалку следните работи:

- собира, обработува и анализира податоци за заболувањата и смртноста на населението и други податоци за здравствената состојба на населението, за хигиенско-епидемиолошките состојби, за заразните и други болести кои имаат социјално-медицинско значење како и за други еколошки услови кои имаат влијание врз здравствената состојба на населението;
- собира, обработува и анализира податоци поврзани со здравствената дејност;
- работи на работите за организација и планирање на здравствената заштита;
- ги проучува и следи хигиенските и други услови во поглед на заштитата на воздухот, прехранбените продукти и предметите за општа употреба, водата за пиење, отпадните води и цврстите отпадни материји и учествува во превентивниот санитарен надзор над изградбата на градежните и други објекти;
- следи, односно и спроведува мерки за активна заштита на населението од заразни и други болести од поголемо социјално-медицинско значење;
- ја проучува исхраната на населението, како и заболувањата и состојбите кои се последици од несоодветната исхрана и предлага мерки за нивно отстранување;
- врши стручно методолошка дејност во областа на епидемиологијата, микробиологијата, хигиената, социјалната медицина со организација на

здравствената заштита, здравствената статистика и учествува во утврдувањето и спроведувањето на единствена стручно-методолошка доктрина за одделни области од здравствената заштита;

- предлага и учествува во спроведувањето на единствени програми за здравствено воспитување на своето подрачје во соработка со други здравствени организации и

- врши микробиолошки, паразитолошки, хигиенски, токсиколошко-биохемиски и други лабораториски анализи во рамките на својата дејност.

Републичкиот завод за здравствена заштита покрај работите од ставот 2 на овој член, ги врши следните работи:

- ја координира стручната работа на заводите за здравствена заштита и други хигиенско-епидемиолошки служби во Републиката;

- врши работи на утврдување и контрола на штетните биолошки и хемиски агенси (референтен центар);

- утврдува потребни мерки и врши нивно спроведување во елементарни и други поголеми несреќи и во други вонредни состојби;

- врши работи и го организира спроведувањето на статистичките истражувања од областа на здравството;

- го проектира развојот и ја организира работата на информативниот систем во областа на здравството;

- врши контрола на лекови, лековити супстанции и помошни лековити средства;

- ги следи јонизирачките зрачења;

- учествува во образовната дејност и спроведува стручно усовршување на здравствени работници и здравствени соработници од хигиено-епидемиолошката, социјално-медицинската, односно од превентивната дејност и

- изградува и спроведува стручно-медицински доктринарни критериуми во својата област.

11) Аптека

Член 118

Аптеката врши фармацевтска здравствена дејност, а особено врши набавка, сместување, чување, издавање, испитување и контрола на лекови, санитарски материјални средства и лековити супстанции, изработува магистрални лекови и галенски препарати, дава упатства за употреба на издадените лекови, набавува и издава средства за детска и диетална исхрана, ортопедски помагала, прибори и медицински инструменти.

12) Природно лекувалиште

Член 119

Природното лекувалиште во спроведувањето на здравствената заштита обезбедува лекување и рехабилитација со користење на природните фактори за лекување.

Природното лекувалиште е должно во текот на користењето на природниот фактор да ги следи неговите лековити својства и најмалку на секоја петта година да врши испитување на неговата лековитост.

Природното лекувалиште може да спроведува и болничка рехабилитација, физикална медицина и примена на медицинските методи и средства за лекување ако ги исполнува условите утврдени со овој закон за специјална болница.

3) Заеднички одредби за здравствените организации

Член 120

Здравствената организација, зависно од дејноста што ја врши е должна со општ акт особено да ги уреди следните прашања: организацијата и начинот на укажување на итна медицинска помош, начинот на користење и одржување на медицинска опрема, нега на болните и домашно лекување, начинот и постапката за прием на корисниците при укажување на примарна, специјалистичко-консултативна и болничка здравствена заштита, начинот и содржината на спроведувањето на внатрешниот надзор над стручната работа над здравствените работници и здравствените соработници и видот и начинот на користење на работната и заштитната облека на здравствените и други работници.

Член 121

Болничките и другите здравствени организации можат да го организираат спроведувањето на болничката здравствена заштита со сместување на болните само во определено време во текот на денот (дневна болница).

Член 122

Распоредот, почетокот и завршувањето на работното време на здравствените организации, во зависност од видот и обемот на здравствената заштита, мора да се усогласи со потребите на граѓаните, така што да им се овозможи континуирано користење на здравствена заштита.

Член 123

Здравствените организации можат да се здружуваат во општо здружение заради уредување на одредени прашања од заеднички интерес.

VIII. ДРУГИ ОРГАНИЗАЦИИ КОИ ВРШАТ ЗДРАВСТВЕНА ДЕЈНОСТ

Член 124

Организациите од областа на стопанството и другите организации, во согласност со своите потреби, можат да спроведуваат здравствена заштита на своите работници, ако ги исполнуваат условите по однос на просторот, опремата и кадрите што ќе ги пропише Министерството за здравство.

Член 125

Средствата за спроведување на здравствена заштита од членот 124 од овој закон ги обезбедуваат организациите кои организираат спроведување на здравствена заштита за своите работници, а со дел од средствата учествува и Фондот за здравствено осигурување.

Член 126

Организациите кои вршат научно-истражувачка и образовна дејност во областа на медицината, стоматологијата и фармацијата можат да спроведуваат здравствена заштита ако ги исполнуваат условите за вршење на одредена здравствена дејност.

Организациите од областа на социјалната заштита, можат да спроведуваат одредени мерки од примарната здравствена заштита за лицата сместени во нив.

Казнено-поправните и воспитно-поправните установи можат да спроведуваат одредени мерки од примарната здравствена заштита за лицата од членот 12 став 1 точка 21 на овој закон.

Член 127

Одредбите на овој закон кои се однесуваат на почнувањето со работа на здравствените организации, здравствените работници и здравствените соработници, на евиденциите во областа на здравството, на надзорот над работата на здравствените организации, се применуваат и на организациите од членовите 124 и 126 на овој закон.

IX. САМОСТОЈНО ВРШЕЊЕ НА ЗДРАВСТВЕНА ДЕЈНОСТ СО ЛИЧЕН ТРУД

Член 128

Здравствен работник може самостојно со личен труд да врши здравствена дејност за која е способен ако покрај условите предвидени со прописите за работа со личен труд има:

- 1) соодветна стручна подготовка;
- 2) положен стручен испит;
- 3) соодветни простории и опрема;
- 4) да не е во работен однос, или да не остварил право на пензија и
- 5) да има позитивно мислење (лиценца) од лекарската, стоматолошката, односно фармацевтската комора.

Поблиските услови во однос на просторот и опремата за вршење на здравствена дејност самостојно со личен труд ги пропишува Министерството за здравство.

Член 129

Одобрение за вршење на здравствена дејност самостојно со личен труд издава Министерството за здравство.

Органот од ставот 1 на овој член води регистар на издадените одобренија.

Член 130

Здравствениот работник кој самостојно со личен труд врши здравствена дејност е должен на надлежниот завод за здравствена заштита да му поднесува пријави за болестите во согласност со прописите за заразни болести, да води евиденција и да поднесува извештаи во согласност со прописите за евиденциите во областа на здравството.

Член 131

Фондот за здравствено осигурување склучува договор со здравствен работник кој врши здравствена дејност со личен труд во согласност со нормативите и стандардите за потребниот број здравствени работници во однос на бројот на населението на одредено подрачје, утврдени согласно со член 59 точка 9 на овој закон.

Надоместокот за укажаните услуги, материјалите и препишаните лекови од лекар кој самостојно со личен труд врши здравствена дејност паѓаат на товар на Фондот за здравствено осигурување, под исти услови како и за здравствените организации, ако е склучен договор според став 1 на овој член.

Член 132

Одредбите на овој закон кои се однесуваат на надзорот над стручната работа на здравствените организации и на здравствените работници се применуваат и на здравствените работници кои вршат здравствена дејност со личен труд.

Член 133

Здравствената дејност не може да се врши со личен труд како дополнителна дејност.

Член 134

Вршењето на здравствената дејност самостојно со личен труд престанува:

- 1) во случаите утврдени со прописите за самостојно вршење на дејност со личен труд;
- 2) ако користи здравствени работници кои не се во работен однос кај него;
- 3) ако му е одземена лиценцата за работа и
- 4) ако не ги извршува обврските од членовите 130 и 132 на овој закон.

Решение за престанок на самостојното вршење на здравствена дејност со личен труд донесува Министерството за здравство.

X. СРЕДСТВА ЗА РАБОТА НА ЗДРАВСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Член 135

Здравствените организации стекнуваат средства за работа:

- 1) од Фондот за здравствено осигурување за здравствените услуги од членовите 11, 30 и 33 на овој закон според утврдените цени на здравствените услуги или според извршените програми за одделни видови здравствена заштита, односно услуги;

- 2) од Фондот за здравствено осигурување или друга осигурителна организација за здравствени услуги од членот 31 на овој закон, доколку е воспоставено доброволно осигурување;
- 3) непосредно од корисникот на здравствените услуги, од членот 32 на овој закон кои не паѓаат на товар на средствата на Фондот за здравствено осигурување;
- 4) од организациите за здравствени услуги утврдени со договор;
- 5) од продажба на производи и услуги на пазарот и
- 6) од камати и дивиденди на пласирани средства, авторски права и патенти, легати, поклони и други извори.

Член 136

Цените на здравствените услуги, врз основа на утврдените критериуми, нормативи и стандарди, ги утврдуваат здравствените организации и Министерството за здравство.

За здравствените услуги кои по барање на корисникот се пружаат под посебни услови и над утврдените стандарди, задолжително се доплатува.

Ценовникот на услугите од ставот 2 на овој член самостојно го утврдува здравствената организација.

Член 137

Односите меѓу јавната здравствена организација и Фондот за здравствено осигурување за укажување на здравствена заштита на осигурениците, како и за спроведување на посебни програми за здравствена заштита се уредуваат со договор.

Односите меѓу Фондот за здравствено осигурување и другите здравствени организации се уредуваат со договор склучен во согласност со одредбите на член 131 од овој закон.

Член 138

Споровите што ќе настанат меѓу здравствената организација и Фондот за здравствено осигурување ги решава арбитражна комисија.

Арбитражната комисија е составена од пет члена од кои претседателот и два члена и нивните заменици ги именува за време од четири години Собранието на Република Македонија, а по еден член делегираат здравствената организација и Фондот за здравствено осигурување.

Одлуката на арбитражната комисија е конечна и задолжителна за учесниците во спорот.

Начинот на работата на арбитражната комисија се уредува со општ акт на Министерството за здравство.

XI. ОСТВАРУВАЊЕ НА ПОСЕБНИОТ ОПШТЕСТВЕН ИНТЕРЕС

Член 139

Посебниот општествен интерес во остварувањето на здравствената заштита се остварува:

- 1) со учество на претставници на основачот во одлучувањето за работите од посебен општествен интерес во здравствените организации и
- 2) со давање согласност на статутите на здравствените организации.

Член 140

Како работи од посебен општествен интерес во чие одлучување учествуваат претставници на основачот во здравствените организации се:

- 1) донесување на статутот;
- 2) донесување на одлука за промена на дејноста и за други статусни промени и
- 3) усвојување на извештај за работа.

За работите од ставот 1 на овој член се одлучува со мнозинство гласови и на претставниците на основачот.

Член 141

Со здравствената организација управува управен одбор.

Управниот одбор го сочинуваат седум члена од кои тројца претставници од редот на стручните и компетентни лица во здравствената организација кои ги избира стручниот орган и четворица претставници на основачот.

Управниот одбор покрај работите од член 140 став 1 на овој закон, го утврдува финансискиот план, ја утврдува завршната сметка, донесува други општи акти и го следи нивното извршување, врши и други работи утврдени со закон, актот за основање и статутот на здравствената организација.

Начинот на изборот на членовите на управниот одбор, траењето на мандатот и начинот на одлучувањето се уредуваат со статутот на здравствената организација.

Член 142

Собранието на Република Македонија дава согласност на одредбите на статутот на здравствената организација.

Член 143

За директор на јавна здравствена организација врз основа на јавен конкурс се именува лице со високо образование.

Директорот на јавната здравствена организација, а по предлог на здравствениот совет, го именува односно го разрешува, министерот за здравство.

Директорот на другите здравствени организации се именува под услови и на начин утврдени со општ акт на здравствената организација.

XII. ЗДРАВСТВЕНИ РАБОТНИЦИ И ЗДРАВСТВЕНИ СОРАБОТНИЦИ

Член 144

Здравствена заштита можат да укажуваат здравствените работници со соодветно стручно образование, завршен приправнички стаж, положен

стручен испит и лиценца за работа, а за определени работи и работни задачи соодветна специјализација или субспецијализација.

Член 145

Здравствени работници се лица со ВИИ до ИВ степен на стручна подготовка, односно лице со високо, више или средно насочено образование од областа на медицината, стоматологијата или фармацијата. Здравствени соработници се лица, со ВИИ₁ до ИВ степен на стручна подготовка, односно лице со високо, више или средно насочено образование кои вршат определени работи во укажувањето на здравствена заштита и ги исполнуваат условите утврдени со општите акти на здравствените организации.

Член 146

Здравствените работници можат самостојно да укажуваат здравствена заштита по завршувањето на приправничкиот стаж, положувањето на стручниот испит, а здравствените работници со високо образование и по добивањето на лиценца за работа.

Член 147

Здравствените организации и здравствените работници кои самостојно вршат здравствена дејност со личен труд, можат да примаат здравствени работници приправници на неопределено време и приправници на определено време заради стручно оспособување за самостојно вршење на работите и задачите и полагање на стручниот испит (волонтери).

Приправничкиот стаж на здравствените работници со висока стручна подготовка трае една година, за здравствените работници со виша - девет месеци, а со средна стручна подготовка - шест месеци.

Приправничкиот стаж на здравствените работници со висока стручна подготовка се врши во здравствени организации што ги исполнуваат пропишаните услови.

Член 148

Приправничкиот стаж на здравствените работници се изведува според утврден план и програма преку практична работа и под надзор на овластен здравствен работник.

Член 149

По завршувањето на приправничкиот стаж здравствените работници полагаат стручен испит.

Стручниот испит на здравствените работници се полага пред испитна комисија што ја образува Медицинскиот, Стоматолошкиот и Фармацевтскиот факултет.

Положениот стручен испит се смета како лиценца за работа.

Член 150

Планот и програмата за приправничкиот стаж, образецот и начинот на водење на приправничката книшка, составот на испитната комисија,

начинот на полагањето на стручниот испит и образецот на уверението за положен стручен испит ги пропишува Министерството за здравство.

Член 151

Приправничкиот стаж и стручниот испит што здравствените работници ги поминале и положиле во странство може да се признае во целост или делумно ако програмата за поминатиот стаж, односно програмата за полагање на стручниот испит не отстапува од програмата за приправничкиот стаж, односно програмата за стручниот испит донесени врз основа на овој закон.

За признавање на приправничкиот стаж и стручниот испит од ставот 1 на овој член решава Министерството за здравство.

Член 152

Здравствените работници и здравствените соработници со висока стручна подготовка можат да специјализираат и да субспецијализираат од определени гранки на медицината, стоматологија, односно фармацијата.

Специјализацијата, односно субспецијализацијата на здравствените работници и здравствените соработници се врши според прописите со кои се уредуваат постдипломските студии ако со овој закон поинаку не е определено.

Гранките на специјализациите и субспецијализациите, времето на нивното траење и деловите на стажот на специјализациите ги пропишува Министерството за здравство по претходно мислење на соодветната високообразовна организација.

Член 153

Специјализацијата и субспецијализацијата на здравствените работници и здравствените соработници се врши според плановите и програмите што ги донесуваат соодветните високообразовни организации.

Член 154

Специјализацијата и субспецијализацијата во делот во кој се остварува теоретска и практична настава во одредено траење се спроведува на соодветната високообразовна организација, а во останатиот дел се остварува во здравствените организации кои имаат соодветен простор, кадар и опрема.

Поблиските услови од ставот 1 на овој член и траењето на деловите од специјализацијата (турнусите) ги утврдува соодветната високообразовна организација.

Член 155

Здравствените работници и здравствените соработници можат да специјализираат ако имаат завршен приправнички стаж, положен стручен испит и една година работно искуство во струката по положувањето на стручниот испит.

Член 156

Министерството за здравство утврдува критериуми и донесува програма за потребите од специјалистички и субспецијалистички кадри.

Врз основа на критериумите и програмата од ставот 1 на овој член здравствените организации и другите организации што спроведуваат здравствена заштита донесуваат програма за стручно усовршување, специјализацијата и субспецијализацијата на здравствените работници и здравствените соработници.

Специјализацијата, односно субспецијализацијата на здравствените работници и здравствените соработници може да се планира и да се одобри само од гранките на медицината, стоматологијата, фармацијата и други области кои ја сочинуваат дејноста на здравствената и друга организација.

Член 157

Упатувањето на здравствените работници и здравствените соработници на специјализација го вршат здравствените организации и другите организации кои спроведуваат здравствена заштита, по постапка и на начин утврдени со нивните општи акти во согласност со програмите од членот 156 на овој закон.

Здравствената и друга организација актот за упатување на здравствениот работник на специјализација, заедно со доказите за исполнување на условите и доказ дека специјализацијата е одобрена во согласност со програмите од ставот 1 на овој член го доставува на соодветната високообразовна организација заради упис за специјализација.

Високообразовните организации водат евиденција за здравствените работници кои се наоѓаат на специјализација и за остварувањето на програмата за специјализација.

Член 158

Здравствен работник кој самостојно врши здравствена дејност со личен труд, вработените кај него и невработените здравствени работници можат да се пријават за запишување на специјализација, ако ги исполнуваат условите од членот 155 на овој закон.

Член 159

Министерството за здравство може да одобри специјализација на странски државјанин - здравствен работник со завршен медицински, стоматолошки и фармацевтски факултет.

Член 160

Здравствените работници со високо образование, кои имаат најмалку 15 години успешна работа во унапредувањето, организирањето и спроведувањето на здравствената заштита, положен специјалистички испит, стручни или научни трудови, позитивни резултати во стручното издигање на кадрите, можат да добијат звање примариус.

Звањето примариус можат да го добијат и лекарите, стоматолозите и дипломираните фармацевти и ако немаат положен специјалистички испит,

ако ги исполнуваат условите од ставот 1 на овој член, и ако имаат најмалку 15 години успешна работа.

Звањето примариус го доделува посебна комисија што ја формира министерот за здравство.

Поблиските услови за доделување на звањето примариус ги утврдува Министерството за здравство.

Здружување на здравствените работници

Член 161

Заради заштита и унапредување на стручноста и етичките должности и права, за подобрување на квалитетот на здравствената заштита, заштитата на интересите на својата професија, следење на односот на здравствените работници кон општеството и граѓаните, докторите на медицина, докторите на стоматологија и дипломираните фармацевти се здружуваат во лекарска, стоматолошка односно фармацевтска комора.

Лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора има својство на правно лице.

Лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора може да одземе лиценца за работа на доктори на медицина, доктори на стоматологија и дипломирани фармацевти, ако утврди дека ја прекршиле лекарската етика или сториле потешка повреда на стандардите и квалитетот на здравствените услуги.

Против одлуката на лекарската, стоматолошката односно фармацевтската комора може да се изјави жалба до министерот за здравство.

Коморите од ставот 1 на овој член донесуваат статут, утврдуваат кодекс на професионалните етички должности и права, формираат суд на честа и други помошни тела и донесуваат други акти за начинот на работењето на нивните органи и за начинот и постапката за издавање, односно одземање на лиценца за работа.

Член 162

Заради следење на достигнувањата и унапредувањата во одделни гранки на медицината здравствените работници од одделни специјалности можат да се здружуваат во стручни здруженија, во составот на Македонското лекарско друштво.

XIII. НАДЗОР НАД РАБОТАТА НА ЗДРАВСТВЕНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ

Член 163

Надзор над законитоста на работата на здравствените организации врши Министерството за здравство.

Член 164

Министерството за здравство може да запре од извршување, општ акт на здравствената организација за кој смета дека не е во согласност со

Уставот, односно дека е во спротивност со Законот, до донесувањето на Одлуката на Уставниот суд на Република Македонија.

Ако Министерството за здравство во рок од осум дена од денот на донесувањето на решението за запирање на актот не поведе постапка пред Уставниот суд за оценување на уставноста, односно законитоста на запрениот акт, решението за запирање на извршувањето престанува да важи, запрениот акт може да се применува.

Член 165

Заради унапредување и подобрување на квалитетот на стручната работа, остварување на стручно - медицинската доктрина, оценување дали стручната работа се врши во согласност со медицинските и други науки, како и условите и начинот на укажувањето на здравствената заштита во здравствените организации и други организации, кои во согласност со овој закон, спроведуваат здравствена заштита и во самостојните ординации, со увид во стручната работа, се врши надзор над стручната работа на здравствените работници и здравствените соработници, ефикасноста и рационалноста на здравствената заштита и водењето на медицинската и друга документација и евиденција.

Здравствените работници и здравствените соработници се одговорни за својата стручна работа.

Член 166

Надзорот над стручната работа го врши Министерството за здравство.

Надзорот над стручната работа се врши преку комисија од редот на истакнати здравствени, научни и стручни работници или преку соодветна здравствена организација.

Надзорот над стручната работа се врши најмалку еднаш во годината.

Член 167

Надзорот над стручната работа може да се врши и по барање или по предлогот на надлежен орган, како и по иницијатива на граѓаните.

Член 168

За извршениот надзор над стручната работа комисијата, односно здравствената организација од член 166 став 2 на овој закон поднесува извештај до Министерството за здравство.

Ако комисијата, односно здравствената организација констатира непосредна опасност по животот и здравјето на граѓаните, го известува Министерството за здравство најдоцна во рок од 24 часа и му предлага преземање на соодветни мерки.

Извештајот од ставот 1 на овој член содржи приказ на констатираната состојба, предлог на мерки и рокови за отстранување на утврдените недостатоци.

Министерството за здравство ќе забрани вршење на дејноста на здравствената организација, на нејзината работна единица, односно на самостојна ординација ако врз основа на извештајот за извршениот надзор над стручната работа констатира дека недостатоците во нејзината работа

се од таква природа што со продолжување на вршењето на дејноста може да се предизвикаат штетни последици или опасност по животот и здравјето на граѓаните.

За донесеното решение од ставот 4 на овој член Министерството за здравство ќе ја извести Владата на Република Македонија.

Член 169

Здравствената организација е должна на органот кој го спроведува надзорот да му овозможи непречено вршење на надзорот над нејзината стручна работа, да му даде потребна помош, податоци и известувања кои со потребни за вршење на надзорот.

Член 170

Средствата за вршење на надзорот над стручната работа се обезбедуваат од Буџетот на Републиката.

Член 171

Здравствените организации задолжително организираат внатрешен надзор над стручната работа на своите здравствени работници на начин утврден со општ акт.

Член 172

Надзор над примената на законите и прописите донесени врз основа на законите во областа на здравствената заштита, и на општите акти на здравствените организации предвидени во член 120 на овој закон врши здравствена инспекција.

Организацијата, работата и овластувањата на здравствената инспекција се уредуваат со посебен закон.

XIV. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА ВО ВОНРЕДНИ УСЛОВИ И ВО УСЛОВИ НА ШТРАЈК

Член 173

Министерството за здравство и здравствените организации се должни во општите акти, во согласност со закон, да ги утврдат своите задачи за обезбедување на здравствената заштита во вонредни услови (природни и други тешки несреќи и вонредни состојби).

Член 174

Министерството за здравство и здравствените организации се должни да обезбедат средства за резерви на лекови и санитарски материјални средства, кадри и други потреби за работа во вонредни услови.

Член 175

Во вонредни услови Министерството за здравство и здравствените организации се должни да ја приспособат својата организација на работа,

да преземат мерки за непречена работа и за отстранување на последиците од таквата состојба.

Член 176

При планирањето и вршењето на работите во вонредни услови Министерството за здравство и здравствените организации соработуваат со припадниците на цивилната заштита, организациите на црвениот крст и другите општествени организации и здруженија и работните луѓе и граѓаните.

Член 177

Министерството за здравство во вонредни услови може да одлучува за формирање на здравствени организации согласно со потребите. Министерството за здравство може на здравствените организации и на здравствените работници да им определи посебни задачи кои во редовни услови не се нивна дејност, односно задача.

Член 178

Работниците во здравствените организации правото на штрајк можат да го остварат под услови да не се доведува во опасност животот и здравјето на граѓаните кои бараат здравствена заштита.

Член 179

Заради отстранување на штетните последици кои можат да настанат од неукажување на здравствена заштита на граѓаните за време на штрајк, органот на управување во здравствената организација е должен да обезбеди итна медицинска помош и минимална функција на сите организациони делови во процесот на работата.

Врз основа на преземените мерки од став 1 на овој член работниците се должни да постапуваат по соодветните наредби.

Доколку работниците не постапат согласно со став 2 на овој член, директорот е должен да го обезбеди остварувањето на работниот процес со заменување на соодветните работници.

Работниците од став 2 на овој член кои не ги извршуваат работните обврски вршат потешка повреда на работната дисциплина која претставува основ за престанок на работниот однос.

Работите и задачите од став 1 на овој член, со општ акт ги утврдува здравствената организација.

Член 180

Ако здравствената организација не го обезбеди спроведувањето на мерките од член 179 на овој закон, Владата на Република Македонија како временна мерка може да постави:

- вршител на должноста - директор за време на траењето на штрајкот;
- работници потребни за вршење на тие дејности;
- како и да преземе мерки за обезбедување други услови потребни за спроведување на здравствената заштита на граѓаните.

Одлуките донесени врз основа на став 1 на овој член траат до престанувањето на условите кои довеле до нивно воведување.

XV. ПРЕГЛЕД НА УМРЕНИТЕ И ОБДУКЦИЈА

Член 181

За секое умрено лице се утврдува времето и причината за смртта. Ниедно умрено лице, односно мртвородено дете не смее да биде закопано додека не се изврши преглед и не се утврди времето и причината на смртта.

Член 182

Прегледот на умрените го вршат овластени лица и нивните заменици, кои ги именува Министерството за здравство.

За преглед на умрени лица се именуваат здравствени работници со завршен медицински факултет, а по исклучок може да се именуваат и други здравствени работници, односно други лица оспособени за тоа.

Овластениот здравствен работник не може да изврши преглед на умрено лице кое го лекувал непосредно пред смртта.

Член 183

За лицата умрени во здравствените организации причината за смртта се утврдува во здравствената организација и за тоа се известува надлежниот орган.

Член 184

Смртниот случај или случајот на мртвороденост, се должни веднаш да го пријават членовите на семејството на умреното лице, а ако такви нема или не знаат за случајот, секое друго лице кое за случајот дознало или го пронашло умреното лице.

Смртниот случај или случајот на мртвороденост се пријавува на овластено лице за преглед на умрени лица или на месната канцеларија, односно санитарната инспекција, на органот на управата надлежен за внатрешни работи на подрачјето на кое умрело лицето, односно каде што е пронајдено умреното лице.

Член 185

Преглед на умреното лице се врши, по правило, веднаш на местото на смртта, а најдоцна 12 часа по пријавувањето.

По извршениот преглед на умреното лице, овластеното лице издава потврда за смртта.

Член 186

Закоп на умреното лице се врши по истекот на 24 часа од часот на смртта. По исклучок, врз основа на одобрение на санитарната инспекција, закопот може да се врши пред истекот на рокот од 24 часа и по истекот на рокот од 48 часа.

Член 187

Средствата за преглед на умрените лица и за стручно утврдување на времето и причините за смртта на лицата надвор од здравствената организација се обезбедуваат во Буџетот на Републиката.

Член 188

Кога постои сомневање или е очигледно дека смртта е последица на кривично дело или е во врска со извршено кривично дело над телото на умреното лице се врши обдукција.

Обдукција се врши и во случаите:

- 1) кога умреното лице се кремира;
- 2) кога тоа е од посебно значење за заштита на здравјето на граѓаните, односно кога тоа го бараат епидемиолошки, санитарни и научно-истражувачки причини;
- 3) кога станува збор за ненадејна смрт, кога причината за смртта е непозната, односно нејасна или на друг начин не може да се објасни и
- 4) кога тоа го бара член на потесното семејство на умреното лице, овластениот здравствен работник кој го лекувал умреното лице или овластеното лице за преглед на умрени лица.

Трошоците за обдукција на умреното лице паѓаат на товар на Фондот за здравствено осигурување, а доколку обдукцијата ја бараат членовите на семејството и надлежните органи, трошоците за обдукцијата ги поднесуваат тие.

Член 189

Телото на лицето кое умрело во болничка здравствена организација подлежи на обдукција ако не е утврдена причината за смртта.

Обдукција се врши и ако се работи за неприродна и ненадејна смрт во здравствена организација и кога настапила во врска со дијагностичка или терапевтска постапка.

Член 190

Поблиски прописи за начинот на спроведувањето на одредбите за преглед на умрените и обдукција донесува Министерството за здравство по претходно мислење на Министерството за внатрешни работи.

XVI. КАЗНЕНИ ОДРЕДБИ

Член 191

Со парична казна од четири до 15 плати од просечна плата во Републиката исплатена во последниот месец (во натамошниот текст: плати), ќе се казни за прекршок здравствена организација ако:

- 1) не овозможи слободен избор на лекар (член 42);
- 2) не обезбеди услов за континуирана итна медицинска помош или не обезбеди лекови (член 46 став 2);
- 3) не укаже итна медицинска помош (член 46);

- 4) не организира соодветен превоз и медицинско згрижување на корисник до приемот во здравствената организација во која е упатен (член 46 став 3);
- 5) неосновано не го прими корисникот на болничко лекување (член 47 став 1);
- 6) не постапи согласно со одредбите на членот 48 од овој закон;
- 7) преземе хируршка интервенција спротивно на одредбите од член 50 на овој закон;
- 8) на корисникот неосновано му оневозможи конзилијарен преглед или консултација на лекар што сам ќе го избере (член 51);
- 9) го одбие или го прекине лекувањето спротивно на член 56 став 2 на овој закон;
- 10) не постапува согласно со одредбите на член 119 став 2 на овој закон;
- 11) со општ акт не ги уреди прашањата од член 120 на овој закон;
- 12) не обезбеди континуирана здравствена заштита (член 122) и
- 13) не организира вршење на внатрешен надзор над стручната работа (член 171).

За прекршокот од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од една петтина до три плати и одговорното лице во здравствената организација.

За прекршок од ставот 1 точки: 3, 5, 7 и 9 на овој член ќе се казни со парична казна од една десетина до една половина од плата и здравствениот работник во здравствената организација што го сторил прекршокот.

Член 192

Со парична казна од четири до 15 плати ќе се казни за прекршок здравствената организација и друга организација која врши здравствена дејност ако:

- 1) по наполнети 15 дена непрекинато боледување не го упати болниот на надлежната лекарска комисија (член 26);
- 2) не укаже здравствена заштита на лице кое барало таква заштита (член 46 став 1);
- 3) почне со работа спротивно на одредбите на членовите 98 и 99 на овој закон;
- 4) овозможи самостојно укажување на здравствена заштита на здравствен работник без положен стручен испит и лиценца за работа (членови 144 и 146);
- 5) продолжи да врши здравствена дејност спротивно на член 168 став 4 на овој закон и
- 6) не овозможи вршење надзор над стручната работа (член 169).

За прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од една петтина до три плати и одговорното лице во здравствената и друга организација која врши здравствена заштита.

За прекршок од ставот 1 точки 1 и 2 на овој закон ќе се казни со парична казна од една десетина до една половина од плата и здравствениот работник во здравствената организација кој го сторил прекршокот.

Член 193

Со парична казна од четири до 15 плати ќе се казни за прекршок организацијата која не ќе ја утврди висината на надоместокот на платата за привремената спреченост за работа (член 23 став 3 на овој закон).

За прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од една до три плати и одговорното лице во организацијата.

Член 194

Со парична казна од четири до десет плати ќе се казни за прекршок здравствена и друга организација ако:

1) спротивно на одредбите на овој закон или на општ акт на Министерството за здравство ги скуси или ги ограничи правата што му припаѓаат на осигуреникот и

2) го прекрши правото на здравствена заштита, му овозможи користење на право на лице на кое не му припаѓа такво право според овој закон, или му припаѓа во помал обем.

За прекршок од ставот 1 на овој член со парична казна од една петтина до три плати ќе се казни и одговорното лице во здравствената и друга организација.

Член 195

Со парична казна од една до три плати ќе се казни за прекршок раководниот орган на здравствената организација ако во определениот рок не го разгледа приговорот на корисникот и писмено не го извести (член 52).

Член 196

Со парична казна од една до три плати ќе се казни за прекршок здравствен работник кој самостојно со личен труд врши здравствена дејност ако:

1) почне со работа спротивно на одредбите на членовите 128 и 129 на овој закон;

2) не постапува согласно со член 130 на овој закон;

3) ако самостојно со личен труд врши здравствена дејност како дополнителна дејност (член 133) и

4) продолжи да врши здравствена дејност спротивно на член 168 став 4 на овој закон.

Член 197

За прекршок од членот 196 на овој закон на здравствениот работник кој самостојно со личен труд врши здравствена дејност ќе му се изрече заштитна мерка забрана за вршење на таа дејност во траење од шест месеци до една година, а може да му се изрече и заштитна мерка одземање на предметите кои се употребувале или биле наменети за извршување на прекршокот или кои настанале со извршување на прекршокот.

Член 198

Со парична казна од четири до десет плати ќе се казни за прекршок организацијата ако во определен рок не поднесе пријава за утврдување на својството на осигуреник (член 36), ако изврши исплата на плата, пензија или друго парично примање, а не уплати придонес за здравствено осигурување или придонесот за здравствено осигурување го уплати во помал износ (членови 64 и 72) или го оневозможи Фондот да врши увид на пресметувањето и наплатата на придонесот (член 74).

За прекршок од ставот 1 на овој член ќе се казни со парична казна од една до две ипол плати и одговорното лице во работната организација.

Со парична казна од една до три плати ќе се казни работодавачот ако во определен рок не поднесе пријава за осигурување или не го уплати придонесот за здравствено осигурување или придонесот за здравствено осигурување го уплати во помал износ за себе и за работниците вработени кај него (член 36 и членовите 64 и 72) или го оневозможи Фондот да врши увид на пресметувањето и наплатата на придонесот (член 74).

Член 199

Со парична казна од една до две ипол плати ќе се казни за прекршок здравствен работник ако:

- 1) не постапува согласно со член 49 на овој закон и
- 2) самостојно укажува здравствена заштита без положен стручен испит (член 146).

Член 200

Со парична казна од една до две ипол плати ќе се казни за прекршок лицето кое не го пријавило смртниот случај или случајот на мртвороденост, а било должно тоа да го стори (член 184).

Член 201

Со парична казна од една плата ќе се казни за прекршок на самото место на прекршокот здравствен работник ако:

- 1) оневозможи, попречи или го отежнува користењето на здравствена услуга;
  - 2) го запостави болниот кој се наоѓа на болничко лекување;
  - 3) не се придржува на општиот акт за користење на работната и заштитната облека;
  - 4) не го почитува работното време за прием и преглед на корисници на здравствена заштита утврдени со општ акт на здравствената и друга организација која врши здравствена заштита и
  - 5) не ги почитува општите акти на здравствената организација во врска со чувањето на лекови и медицинска опрема за кое е непосредно задолжен.
- Паричните казни на самото место на прекршокот, за прекршоците од ставот 1 на овој член, ги наплатува здравствениот инспектор.

XVI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 202

Осигурениците кои на денот на влегувањето во сила на овој закон користат права од здравственото осигурување стекнати по прописите и општите акти кои важеле до тој ден, продолжуваат да ги користат тие права според одредбите на овој закон.

Член 203

До уредувањето на правото на надоместок на плата за време на отсутност од работа поради бременост и породување и надоместокот на трошоците на закоп со друг закон, правото на овие надоместоци ќе се остварува од Фондот за здравствено осигурување, во висина од 100% од основицата утврдена според членот 21 од овој закон, односно со општ акт на Министерството за здравство.

Член 204

Постапките за остварување на право од здравственото осигурување кои се во тек на денот на влегувањето во сила на овој закон, ќе продолжат според одредбите на овој закон.

Член 205

Министерството за здравство ќе ги донесе прописите и општите акти предвидени со овој закон најдоцна во рок од 6 месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

До донесувањето на прописите од ставот 1 на овој член ќе се применуваат постојните прописи, ако не се во спротивност со одредбите на овој закон.

До донесувањето на општите акти од ставот 1 на овој член во врска со здравственото осигурување ќе се применуваат општите акти на самоуправните интересни заедници за здравствена заштита, ако не се во спротивност со одредбите на овој закон.

Член 206

Постојните самоуправни интересни заедници за здравствена заштита ќе престанат со работа наредниот ден од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Фондот за здравствено осигурување ги презема работниците, паричните средства, средствата за работа и правата и обврските на самоуправните интересни заедници за здравствена заштита.

Министерството за здравство ги презема работниците на самоуправните интересни заедници за здравствена заштита.

Член 207

До утврдувањето на единствена стапка на придонесот за здравствена заштита според одредбите на овој закон ќе се применуваат стапките на придонесот утврдени од собранијата на самоуправните интересни заедници за здравствена заштита.

До утврдувањето на цени на здравствените услуги според одредбите на овој закон, Фондот за здравствено осигурување ќе обезбеди средства за работа на здравствените организации според мерилата и критериумите односно цените на самоуправните интересни заедници за здравствена заштита.

Одредбите на членот 131 на овој закон се применуваат од денот на утврдувањето на цените на здравствените услуги според одредбите на овој закон.

Член 208

Постојните здравствени и други организации на кои се однесуваат одредбите на овој закон, должни се да ја усогласат својата организација, работа и општите акти со одредбите на овој закон во рок од четири месеци од влегувањето во сила на овој закон.

Во рокот од став 1 на овој член постојните здравствени организации се должни да прибават решение согласно со членот 99 на овој закон и да се пререгистрираат кај надлежниот суд според одредбите на овој закон.

Општата болница која не го исполнува условот од членот 110 на овој закон за вршење обдукција и биопсија продолжува со работа ако вршењето на обдукцијата и биопсијата го обезбеди во најблиската здравствена организација која ги исполнува тие услови.

Член 209

Постојните здравствени организации од денот на влегувањето во сила на овој закон продолжуваат да работат како јавни здравствени организации. Основачките права и обврски спрема здравствените организации од ставот 1 на овој член ги презема Република Македонија.

Член 210

Директорите на здравствените организации од членот 209 на овој закон именувани пред влегувањето во сила на овој закон, продолжуваат да ги вршат работите на директор до истекот на времето за кое се именувани.

Член 211

За докторите на медицина, докторите на стоматологија и дипломираните фармацевти кои се во работен однос на денот на влегувањето во сила на овој закон се смета дека имаат лиценца за работа.

Член 212

До утврдувањето на најниската плата според колективен договор, како најниска плата во смисла на овој закон, ќе се зема износот од 65% од просечната месечна нето плата по работник во соодветната гранка остварена во претходниот месец.

Член 213

Осигуреникот кој до денот на влегувањето во сила на овој закон започнал да користи право на паричен надоместок ќе продолжи да го користи тоа право според прописите што важеле до тој ден.

Член 214

Со денот на влегувањето со сила на овој закон престануваат да важат Законот за здравствена заштита ("Службен весник на СРМ" бр. 10/83, 43/85, 50/87, 27/88, 36/89 и 42/90) и Законот за условите и начинот за остварување на надоместок на здравствените услуги укажани на странци ("Службен весник на СРМ" број 15/76).